

Nemunas

Nr. 6
(369-810)

2012 m.
vasario 9-22 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Vlado BRAZIŪNO nuotrauka

Kauno Laiptai

3-8 p.

Proza _____ Birutė JONUŠKAITĖ

Poezija _____ Vladas BRAZIŪNAS

Ramūnas ČIČELIS

Novatoriškas žodis
ar tradicijų lydinys?

Regimantas TAMOŠAITIS

Parašyta už pinigus

Knygų siena

Jurga TUMASONYTĖ

Kedenimai

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Penkiais žingsniais
per devyniasdešimt
metų **2 p.**

Andrius JAKUČIŪNAS

Šarlotė III (Apelsinas
Šarlotei) **10 p.**

Kitas „Nemuno“
numeris išeis
vasario 23 d.

www.nemunas.net

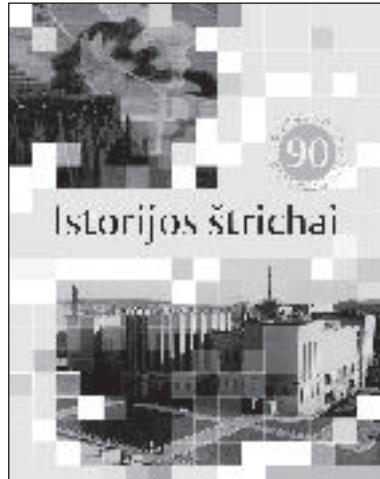

9 770 134 314 007

Penkiais žingsniais per devyniasdešimt metų

Pagal tai, kiek daug pastaruoju laiku švenčiame devyniasdešimtmeciu, galime išsivaizduoti, kokie aktyvūs ir kūrybingi buvo 1921, 1922 m. Tuomet tiek visko vyko, jog sunku ir suvokti, kaip Lietuva atrodė iki tol. Dabar kalbame apie istoriją, raidą ir tradicijas. Sumuojamė, reziumuojamė, nors paskutinių akcentų trenksime veikiausiai atėjus šimtmeciu. Apie tai galvojo ir Nacionalinio M. K. Čiurlionio muziejaus darbuotojai, parengė apžvalginį leidinį „Istorijos štrichai“, kuris tik paskubomis perbėgo muziejaus praeitį, o vėliau gilinsis ir apaugins ją dar smulkesnėmis detaliemis. Kniga turėjo pasirodyti gruodį, kai buvo švenčiamas muziejaus 90-metis, tačiau pavėlavo. Ir gerai padarė. Tuo metu paprasciausiai būtų pasimetusi tarp gausybės įvykių, nes leidinys nedidelis ir nepretenduojantis tapti muziejaus istorija. Tai tik pasakoja apie istoriją. Keli brūkšteliųmai, kurie gal po dešimties metų taps eskizu, o kada daugiaiplanui portretu – sunku ir išsivaizduoti. Galų gale užbaigtas jis niekada ir nebus, nes gyvenimas toks intensyvus, jog kniga, vos parašyta, iš karto tampa neišsami, nes vėl įvyksta kas nors nauja. Pavyzdžiu, ją paskaitę nesužinosime, jog praėjusių savaitę muziejaus fondus papildė Liudviko Strolio darbai.

Penkiuose knygos skyriuose apžvelgiama intriguojanti, paini mu-

ziejaus istorija nuo 1921 iki 2011 m.: pirmos drąsios svajonės sukurti europietišką modernią instituciją, pirmi žingsniai pristatant naujai išsteigto muziejaus rinkinius pasaullyje, okupaciją paliktos žaizdos, pradimai, bandymai bet kokia kaina nesustabdyti tiksliųjų muziejų. Suprantu, kad kolektyvinis darbas buvo nelygvas, teko nuolat ieškoti kompromisu. Prieš tai yra pasirodė daug rimtų albumų, aptariančius gausias ir labai skirtingas įvairių laikotarių muziejaus kolekcijas. Tai knygos aristokratės, parašytos išprususiemis žmonėms. Tačiau reikia ir kitokių. Pastaroji – Pelenė, apsimetanti esanti kukli.

Svarbu, kad knygoje nevengiamai skaičiu, kurių šiaip jau menotyrininkai nemégsta. Tačiau jie labai iškalbingi ir svarbūs specialistams. Mes, pavyzdžiu, sužinome, kad 1935 m. i M. K. Čiurlionio penkiasdešimtmeciu skirtą parodą, kuri veikė keturias dienas, atėjo daugiau nei tūkstantis lankytojų, nors šiandieninė galerija net nebuvu atidaryta.

Knyga atsako i daugybę klausimų, i kuriuos anksčiau tik patys muziejininkai galėjo atsakyti, jei prie jų kaip nors prisibaute. Kaip ikturas muziejus? Kaip M. K. Čiurlionio darbai tapo valstybės nuosavybė? Kaip atrodė laikinosios galerijos salės? Kaip formuojamos kolekcijos, atsiranda dovanos ir ką jos lemia? Kas kaltas dėl to, kad išvežti banko, kuriam buvo saugomi turtai, raktai? Kodėl tyro šaltukas tarp dviejų tame pačiam pastate iškūrusių muziejų?

Nukelta i 9 p.

torias. Kniga sudarė Nacionalinio M. K. Čiurlionio muziejaus direktoriaus pavaduotoja D. Kamarauskienė. Gyvi tekstai, daug naujų, niekur nepublikuotų faktų, nematyti kūrinii, dokumentinių nuotraukų. Tai bus parankinė muziejinių knyga, tačiau ją puikiausiai galės skaityti ir daile besidomintys mėgėjai.

I leidinį iš šalies pažvelgė dailėtyrininkė Rasa Andriušytė-Žukienė: „Džiugu, jog ši kartą turime ne albumą, o informatyvų leidinį. Albumais dažnai pasigrožime, o vėliau randame jiems garbingą vietą knygų lentynoje ir daugiau nebesklaidome. Tai linijinės struktūros, ramia informacija parašyta knyga, ji gal ir nera labai nuosekli ir išsami, tačiau ją skaityti įdomu. Paprastai papasakota apie nepaprastą muziejų. Suprantu, kad kolektyvinis darbas buvo nelygvas, teko nuolat ieškoti kompromisu. Prieš tai yra pasirodė daug rimtų albumų, aptariančius gausias ir labai skirtingas įvairių laikotarių muziejaus kolekcijas. Tai knygos aristokratės, parašytos išprususiemis žmonėms. Tačiau reikia ir kitokių. Pastaroji – Pelenė, apsimetanti esanti kukli.

Svarbu, kad knygoje nevengiamai skaičiu, kurių šiaip jau menotyrininkai nemégsta. Tačiau jie labai iškalbingi ir svarbūs specialistams. Mes, pavyzdžiu, sužinome, kad 1935 m. i M. K. Čiurlionio penkiasdešimtmeciu skirtą parodą, kuri veikė keturias dienas, atėjo daugiau nei tūkstantis lankytojų, nors šiandieninė galerija net nebuvu atidaryta.

Knyga atsako i daugybę klausimų, i kuriuos anksčiau tik patys muziejininkai galėjo atsakyti, jei prie jų kaip nors prisibaute. Kaip ikturas muziejus? Kaip M. K. Čiurlionio darbai tapo valstybės nuosavybė? Kaip atrodė laikinosios galerijos salės? Kaip formuojamos kolekcijos, atsiranda dovanos ir ką jos lemia? Kas kaltas dėl to, kad išvežti banko, kuriam buvo saugomi turtai, raktai? Kodėl tyro šaltukas tarp dviejų tame pačiam pastate iškūrusių muziejų?

Zenono BALTRUŠIAO nuotrauka

Tolerancijos žmogaus titulas – Daivai Čepauskaitei

Lietuvos užsienio reikalų viceministrė Asta Skaisgiryte-Liauškienė nė vienam žmogui, bet ir visiems Japonijos viza, padėjo išsigelbėti daugeliui Lietuvoje gyvenusiu ar prie globočio ieškojusių žydų bei lenkų. Tokią pagalbą 1939 m. nacių persekiojamiems žmonėms suteikė ir tuomet Vilniuje veikusio Lietuvos generalinio konsulato vadovas Antanas Trimakas ir tartaudoja Birutė Verkelytė-Federavičienė, Nyderlandų garbės konsulas Kaune Janas Zwartendijkas.

Siekiant įamžinti ir pagerbti atminimą kilnų diplomatu ir visų tų, kurie, rizikuodami savo ir artimųjų gyvybėmis, ištiesė ranką mirties akivaizdoje atsidūrusiems Lietuvos ir kitų šalių piliečiams, Sugiharos fondas „Diplomatai už gyvybę“ 2002 m. įsteigė Tolerancijos žmogaus nominaciją. Pirmuoju Tolerancijos žmogumi išrinktas Lietuvos valstybės sienos gynėjas, Medininkų tragediją išgyvenęs Tomas Šernas, šiandien – visuomenės santarių ir ugdymui daug nusipelnęs reformatų kunigas.

Tolerancijos žmogaus įvertinimą taip pat yra pelnę: teatrologė Irena Veisaitė, žurnalistai Algimantas Čekuolis, Mykolas Drunga ir Andrius Navickas, kino režisierius Saulius Beržinis, kunigas, brolis pranciškonas Arūnas Peškaitis, psichologas Robertas Povilaitis, daininkė Jurga Šeduikytė, poetas Tomas Venclova.

Poetui Petru Palilionui įteikta Bernardo Brazdžionio premija

Vasario 2 d. paminėtos Kauno garbės piliečio, poeto, tautos šauklio Bernardo Brazdžionio 105-osios gimimo metinės. Šv. Antano bažnyčioje ir arkikatedroje bazilikoje aukotos šv. Mišios, o rotuše pristatyta poetu Petro Palilionio knyga „Tautos šauklio aidai“.

Už ilgus dešimtmecius kūryboje išsaugotą laisvęs ir nepriklausomybės dvasią B. Brazdžionis pelnė daugybę apdovanojimų, tačiau didžiausias įvertinimas kiekvienam kūrėjui – žmonių meilė ir pripažinimas.

Kauno miesto taryba praėjusiais metais įsteigė B. Brazdžionio premiją. Rašytojas P. Palilionis ilgus metus bendravo su B. Brazdžioniu. Jis, gerai susipažinęs su poetu gyvenimu, kūryba, archyvais, ilgai bendravęs su jo artimaisiais, parenčiai solidū leidinį „Tautos šauklio aidai“ (etiudai apie poetą B. Brazdžionį). Už šią knygą P. Palilionis pelnė pirmąją B. Brazdžionio premiją.

„Poeto eilėrašciai ypatinga vaidmeni suvaidino tautos atgimimo – Sajūdžio laikotarpiu. Dainuojo mo-

revoliucija vyko skambant dainoms, sukurtoms pagal Maironio, B. Brazdžionio, Justino Marcinkevičiaus tekstus, deklamuojant šiu poetų eiles. Iš B. Brazdžionio dvasių stiprybės sėmėsi visa Lietuva. Tautos šauklio meilė tévynei, mažo žmogaus didelės pastangos dėl laisvės įkvėpė žmones. Jo eilėraštis „Šaukiu aš tautą“, išprasmintas Vytauto Kernagio, buvo tarytum kovos himnas. Poetas P. Palilionis, parašęs knygą apie B. Brazdžionį,

be abejonės, nusipelnė šios premijos“, – sakė miesto meras Andrius Kupčinskas.

„Būtų keista, jeigu nebūtų B. Brazdžionio premijos. Turiu pažymėti, kad jos įsteigimą iniciavo Kauno meno kūrėjų asociacija. Apie šią premiją kalbėjome ir Amerikoje, krepimės į Lietuvos rašytojų sąjungą, ji sumanymu pritarė. Visi žinome, kiek reikia padėti pastangų, kol igyvendini vieną ar kitą sumanymą. Aš dėkoju ir praėjusios, ir šios

kadencijos tarybos nariams, savyvaldybės vadovams, Kultūros skyriui, kurie palaikė iniciatyvą, knygos rėmėjams, leidyklai „Morkūnas ir ko“ ir visiems padėjusiems ją išleisti. Dėkoju ir už premiją, bet ne tai esmė. Šiandien aš ją gaunu, kitais metais gaus kas nors kitas. Svarbiausia, kad ja įamžinamas B. Brazdžionio atminimas“, – ketvirtadienį kalbėjo poetas P. Palilionis.

Laureatas papasakojo, kaip bendravo su poetu, kiek yra medžiagos, kuri laukia tyrinėtojų ir apibendrimo knygų pavadinu. Poetas sakė, kad B. Brazdžionio eilėraštis „Šaukiu aš tautą“ prilygo, o gal netgi buvo svarbesnis už partizanų kvietimą siekti laisvės. P. Palilionis pažymėjo, kad okupacijos laikais poetas gyveno mūsų mintyse, o Sajūdžio metais – mūsų širdyse.

Maironio lietuvių literatūros muziejaus direktorė Aldona Ruseckaitė akcentavo, kad ne visi nusipelnė B. Brazdžionio žodžių „malonus kolega“, o P. Palilionis nusipelnė, todėl galėjo būti greta poeto, su juo bendrauti ir parengti šį leidinį.

„Aš džiaugiuosi knygomis, kuriose yra labai daug informacijos.

Visiems įdomi kad ir tokia čia pateikta detalė, kad B. Brazdžionis, 1998 m. atvykęs į Lietuvą, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sode lyje, priėjės prie Maironio biusto, priklaupė ir pagerbė tautos dainu“, – kalbėjo A. Ruseckaitė.

B. Brazdžionio 105-uosios gimimo metinių iškilmėse dalyvavo LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margvičienė, miesto tarybos nariai, administracijos atstovai, Lietuvos rašytojų sąjungos Vilnius ir Kauno skyrių atstovai, buvę Rašytojų sąjungos pirmininkai, meno kūrėjų asociacijos, menininkų draugijų ir sąjungų, žurnalistų sąjungos atstovai, aktoriai ir kt. I Kauną atvyko Pasvalio rajono meras Gintautas Gegužinskas, bibliotekos atstovės.

Aktorė Virginija Kochanskytė skaitė B. Brazdžionio eiles, o aktorius Petras Venslovas – P. Palilionis knygos išstraukas. Poeto eiles deklamavo ir A. Smetonos gimnazijos moksleiviai, jų vadovai Asta Miknienė ir Raimundas Martinkėnas.

Dainavo solistė Rita Preikšaitė, grojo smuikininkas Vilhelmas Cepinskis ir gitaristas Sergejus Krinčinas.

Danutė MARCINKEVICIENĖ

Birutė JONUŠKAITĖ

Tuoj grįšiu namo

Romano fragmentas

Autorės asmeninio
archyvo nuotrauka

– Pavydžiu tau, tavo biografija – kaip seno dailininko paletė: storių spalvą, atspalvių sluoksnių, o mano – vos keli potėpių, – sako atkišažandis Pijus.

Sėdit parkelyje, šalia murma gatvė, tarska tramvajai, motinos stumdo vežimėlius su kūdikiais, burbuiliuoja praeivai, už krūmokšnių tvenkinėlyje turškiasi antys ir žąsys, o judu lupinėjat kaštonų kevalius, kvapas aitrus, oras dar neatvėsės, kartais lyžtelis paskutinius varas atodūsius išsaugojęs vėjas, sugarbojančias tavo iš kasos išslidusias plaukų sruogas, klostėmis sulankstantis ir pačią vasarą, kurią, kaip visada, praleidai téviškėje, nes tau dar vis atrodo, kad jokie plenerai šalies siaurėje ar pietuose, kalnų papédėje, negali būti idomesni už ką tik iš ligoninės sugrižusį dėdė Petrą, tau patikėjusį beveik mėnesių savo trobą, ją saugantį Ruoni, pastarajį pavasarį ausi praradusį Šamą ir penkis kačiukus atsivedusią Grafienę. Dabar pasakoji apie juos tačiau pasiūlgiusiam Pijui, stomatologės ir chirurgo vieninteliam sūnumi, kuris žalio supratimo neturi apie aitrus laukinio vėjo kvapą, išmunkantį į trobą kartu su pavasario mūšius laimėjusiu katinu, vėją, besiverčiantį kūliais per kalvas, medžių viršunes ir sielą, prieš pat pakylant vasaros audrai, kai dangus nusileidžia taip žemai, kad apsunke juodi debesų kamuoliai praryja baltą kaimynų kaminią, pasiglemžia dėdės Petro sodybą supančias eglų viršunes, pasimeigia ant televizijos antenos, greitai nušluostys dulkes nuo darželio vartelius iрėminusių tuju, bet tu vis tiek dar brauki ir brauki teptuku per drobę, nes artėjanti perkūnija tačiau visai nebaugina, nerimauiji tūk dėl to, ar susibesi būti greitesnė už audrą ir pagauti besikeičiančias spalvas, ar suspėsi jas ištaškyti paveiksle su tokia pat aistra, kokia jau siautėja virš ežero, ten, dauboje, kur perkūnas neria ir neria su kraupiu traškėjimu į gelmes, o kartais ir per paežerėje augančiu juodalksnį kamienus, priversdamas krūpčioti vienoje ir kitoje ežero pusėje gyvenančius žmones.

– Mes niekuo nesiskiriam nuo gamtos. Mūsų siautėjimas irgi bū-

na kraupus, – sakai Pijui, kurio gyvenimas švarutėlis kaip tévo operacinié, kvepiantis aukščiausios kokybés dezinfekavimo priemonėmis, gyvenimus su apsauginėmis guminiémis pirštiniémis ir steriliais namais, kuriuose, kad nebūtų sutrikęs jo videntumas, viskas balta kaip ir ligominėje: balto sienos, balto lentynos, balta oda apvilklos sofos, sofutės, balto kėdės ir stalas, baltus žiedus išskleidusios orchidėjos žvelgia pro langus į visai nebaltą pasaulį, bet jo, regis, nemato baltoje virtuvėje besisukiojanti Pijaus motina, su akinamo baltumo prijuoste pjaustanti raudonus pomidorus, paprikas, pirštais su dailiai nulakuoti nagais (jų tik pakraštėliai balti) plėšanti žalias salotų galvas, berianti žalsvas alyvuoges kartu su atsirašymais, kad pateiks tik tok lengvą užkandį – salotas su baltais fetos sūrio gabalėliais, – nes namuose jie maistą ruošia retai, tik ypatingomis progomis, na, per Kūčias ar prieš Velykas, greičiau tai daro ponai Kristynka, ateinanti namų tvarkytoja-kepeja-virėja-maisto tiekėja, nes namų šeimininkė – stomatologė – privalo saugoti rankas, o ir šiaip nei laiko, nei noro tokiemis būties darbams neturi, tuo labiau kad ir vyras, ir sūnus labai užsiėmę (tiesa, Pijau?), kiekvienas pavalgo atskirai ir namo gržtā skirtingu laiku, nes juk čia, didmiestyje, šviesos ir tamsos ritmas beveik nepastebimas, pagal jį mažai kas gyvena, saulė sau, o žmogus sau, ir niekam nerūpi, kad derėtų kitaip, nes turbūt tik dailininkai žino, kad šviesiant saulei spalvos drobėje yra tikresnės, gyvesnės nei prie galingiausių elektros lempucių, kad ir vynas saulėje mainos kitokiu raudoniu nei sis, didelėse taurėse, ant baltų staltieselių...

– Važiuojam pas mane, parodysiu, ką padariau per vasarą, – Pijus nori būti svarbus, jam būtina, kaip bet kuriam kitam vyriui, pasigirti iš visai arti *nufotintais* krokodilais, drambliais ir gazelėmis, nes juk net ir jis ne kiekvieną vasarą trankosi džipu po *safari* su tikrų tikriausiu vietiniu gidiu, kurio šokoladinė oda, tarsi kokia išnara, dabar dominoja Pijaus paveiksluose, *gaila, kad nevažiavai su manim, būtum pa-*

mačius, kokie ten kontrastai, akių obuolių ir dantys kaip naktinės reklamos, net negali patiketi, kad tik... tokis švytėjimas, tokis švytėjimas Pijaus akys, nes dabar jam rūpi baltoje tévu svetainėje vieną paskui kitą išdėlioti afrikietiškos vasaros dienas, kurių potyriai, kad ir stiprūs, kad ir netiketi visu savo spalvingumu griūdami ant galvos taip ir nesugebėjo ištaškyti iš smegeninės nuolatos tūnančios minties, ką pasakyti ji, kaip nutapytu ji, ar patiks jai?

– Ne šiandien, Pijau, ne šiandien, šiandien vėjas kvepia bulvienojais, eisiu į savo palépę, greitai suteims, štai kaštonų prisirinkau pilnas kišenes, neištapysi – sudžius, susirauskšlēs, kaip dėdės Pijaus veidas, kaip jo liežuvis, nebeistengiantis rišliai pasakyti, ką jaučia širdis... nelgalu ir vėl pražiopsti... – keliesi nuo suoliuko apsunkus, *apneštėjus*, pirmą kartą nuo mokslø metų pradžios pasirengus *gimdyti*, galvoda ma, kad vis dėlto Pijus, nuo pat pažinties pradžios išnyrantis iš uždrobės, tarsi gyventuanoje, teptuko ne liečiamoje, baltoje puseje, yra Dievo siūstas debesėlių, leidžiantis tau pamatyti vis kitą siužetą dangu fone ir save pačią iš viršaus ir vis dažniau išsitinkinti, kad *kūryba duodama vietoj laimės ir kad ji / apnuodijama gailesio ir siaubo*. Kodėl negalėtum, kaip tūkstančiai kitų studenčių storakasių trumpai kirptų ar gelsvomis garbanomis, su viltimi akyse ir jauduliui širdyje išspraushti savo kaštonus gniaužančio delno į Pijaus kišenę, taip, kaip tau patinka, priglusti šonu prie šono, kaip glaudžiasi Tadulio arklių artėjant rudens darganoms, ir keiliauti gaudžiančio miesto gatvėmis į baltus namus, į erdvę, skirtą vyrų ir moters džiaugsmui, jų juokui, glamoniems, raudono vyno lašeliams ant lūpų, aistrų ant baltojo lokio kailio, nes tau patinka jausti po nugarą buvusio žvérės gaurus; gal todėl, kad Pijus – per daug švelnus, per daug atsargus žvéris, kodėl atsisakai iš drobių jo akimis žvelgiančios Afrikos, juk niekada joje nebuval, juk negirdėjai liūtų riaumojimo ir niekada prie Seivų ežero žemė nedrebėjo nuo dramblų koju. Kur dingo tavo smalsumas, negi

nurimo visą vasarą šaukės glamouri pasiūlgės kūnas, ko stovi panarinus galvą it musikaltėlė, susigedus pati savęs, nesugebančios lažytis visai paviršiuje, arti lūpų pakeltos gyvenimo saldybės, kodėl vis nori panirti po ta palaiminga plutele, pažvelgti, kas slipy giliau, labai giliai, kur daugelis moterų niekada neužklysta, nes ir kam reikalingas abejotinos vertės dugnas, kai paviršius vandenys tokie viliojančios, kai štiekiu juose džiugiu žuveiliu nardo, kodėl nuvili niekuo dėtą žmogų, jau seniai prieš tave nusiėmusi išpuikusio pížono kaukę, atverusio ne tik savo prabangią namų duris, bet ir baltais minčių balteliais apstatytą sielą, kurioje gerokai daugiau dūžtančią daiktų nei kieto plieno kalavijų?

– Nepyk, Pijau, dėdei Petru buvo insultas... – kalbi nei ši, nei tą, nes iš po kaštono šakų išnyra aukštyn išskeltas motinos motinas prisertas ir tu turi pries jį pasiteisinti, kai nors atsakyti į garsų perspėjimą: *Isidémekite mano žodžius: moterims pats svarbiausias gyvenime diplomas yra išsirinkti padorų vyrą, vius kitų mokslų galit ne nebaiti...* – turiu nutapytį pradėtą drobę, kol dar gerai jį atsimenu – visas veidas pasislinkęs kairėn, lūpų dešinėje veik nelikę... balbatuoja, gestikilioja, pirštais rodo, kol net suprantai, ką norėjo pasakyti, o akys vis tiek – kaip šelvio, žybą, žybą, netikėtina...

Atsisveikindama priglundi prie ryškių raudonų šalikų apjuostą Pijaus kaklo, perbrauki nosimi per jo kvapnaus vyriško kremo prisigėrusius paausius ir staiga užsigiedi pasilikti toje kitos lyties erdvėje, įkvėpti dar ir dar, kad apsemptų šnerves sis narkotikas, kad trinktelėtų per pakauši ir pakirstų kojas, pajunti – pirštais jau tiesiasi, tuo išbyrės iš sauju kaštonai, tuoju vienu mosu atplėsi vaikino striukės skvernus, na ir kas, kad segtukai iššoka su „mėsom“ iš savo vietų, tau patinka toks traškesys, toks perkūno čiuožtelėjimas juodalksnio kamienu, paliekantis akinamai baltą brydę, tu niekada nelaikai zovada lekiančio Tadulio sarčio, stengiesi tik neiškristi iš balno, o dabar iš paskutinių stengiesi neiškristi iš ramaus parko

peizažo, neišgaudinti netoli ese maklinėjančių vaikų, bet ir sustoti – ne tavo valiai, nes tokis pasiutęs kauksmas eina kūnu, kad vargu ar sulaičius jį iš visų jėgų sukaisti dantys, jau nebeislaiko nuostabos nutvilkytas Pijus, traukiasi atatupstas, kol nugara iširemia į kaštoto kamieną, bet tu, regis, išsprausi jį kiurauri į medį, jeigu... jeigu nesustabdys tavo alkio jo išganingi pirštai...

Eini per prieblandon grimztančią parką jausdama Pijaus seilių skoni burnoje, nešiesi aukštai išskeltas šnerves kaip ąsotėlius, kupinus viro kvapo, sypsaisi jausdama, kaip dar virpa nuo aistros ištempę slauņų raumenys, jie virpės ilgai, vaikščiosi tarsi guminė apie molbertą, vaikščiosi su teptuku rankoje aiskai žinodama, kad neišvengiamai artėja tas kartas, kai iliupusi į autobusą neišvysyi pro langą liūdnui, bet vis dar ištikimų Pijaus akių, prieškaitingai nestūksos jo atsikišęs apatinis žandikaulis, nevirpčios išžeidę Adomo obuolys, kad viskas ne taip, kaip planuota, nes pamatysi tik tolstancią nugarą, vieną iš simto kitų zujančių, judančių, tolstančių nugarą, dėmelę judriame gatvės fone, taškelį drobėje, laikantį savyne sukauptą galingą keleto metų užtaisą, kuris gal kada nors išsivers didžiuliui priekaištu, patyrusio žmogaus atodusiu, seniai mirusios motinos lūpomis: *Ar aš tau, dukra, nesakiau?*

Ar aš tau, sese, nesakiau, ar aš žodelio netariau? – plyšauja dėdė Petras, zigzagais eidiamas per kiemai prie Ruonio būdos, buiza teliūsukoja puode, išsilieja tai per vieną, tai per kitą kraštą, Ruonis šokinėja kaip kamuoliukas aplinkui savo tinklinę tvorą, kiauksi pasiūlgės, visą dieną į miestą išvykusio šeimininko neregėjės, nuo plento, kuriuo lekia autobusai, degalų pritvinkusį orą uostinėjės, pažiustum kvapo laukes, o gal perspėja netvirtai žirgiliojanti šeimininką, nes bijo, kad tas pakelui nepamestu ir kaulo, juk be skystimo šuva dar gali apsieiti, o štai visai čia pat, panosėje, į žolę nuriudejės kaulas – nedovanotinas aplaidumas, nes jau taip buvo ne karta, ne kartą Petras lenkėsi to kaulo ieškoti, bet nesugraibęs nuvirsdavo aukštielininkas ant pievelės su vis tos pačios dainos posmu lūpose ir, išvydės žvaigždétą dangų, kaipmat pamiršdavo patvartėjė graudžiai aimanuojantį gyvulėli, nes tokia grožybe užsiklojės žmogus negali atsiminti, nei kas jis, nei kur jis, o ką jau kalbėt apie šuniui skirtą kaulą. Tokį jį ir pamatė paryčiai pro šalį važiavę pienininkas: atmetomis rankomis ir kojomis, su kreivai sustingusia šypsena, bet dar kvépuojantį, dar teikiantį vilties giminėi, kad ir ši kartą velnias bus girtam paklojės patala, nes jokių sumušimų, net nosis nenubrodinata, tik į smegenis plūstelėjės kraujas bus atėmės linksmuoliui jo kolas ir rankas, ir kalbą. Guli dėdė Petras pirmą kartą gyvenime ligoninėje, jau po truputį dairosi, jau, pušiau pasodintas, sugeba pakelti puodelį prie lūpų, mirktelėti tau dešiniajai akim iš subalbatuoti: tooo iiiiiuuu mooooo. Tik po keleto dienų suvoki, kad tai reiškia: tuo grįšiu namo.

Taip ir parašai kitoje drobės pušeje: „Tuo grįšiu namo.“

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

pro šalį keliaujančios akys kartūno ar tiulio užuolaidom
naktinėm portjeromis, blausias ir verkia, létai užsimerkia
bažnyčios man Lenkijoje visos – balta Balstogės katedra
Švedijoje – Šventojo Visbio Petro, dar

vienu kitą gal rastum paleidęs peilį į sūkurį
gal prasvištų pasaulis, sukurtas iš sapno ir meilės
visada pamatyti už proto, už grotų, statinių tvoros, bet vienakis
volę vis pastveria pirmas –

delnu ir plaktuku

delnu ir plaktuku –

statinę užkala amžiam

spiritus venti

perkūnas žongliruoja plieno peiliais
sužeidžia vėją, žaidžiantį slėpynių
devyniaakį, visos akys žvairo
ir baimės ašarą, ir netikrumo pilnos

ar tikra būna, ką rašai, ką gyveni, kas gruma?
ar ką meni kaip buvusi tikrumą?

viskas dvejopa, japonė dainuoja eiléraštį
viskas ne tai, ką maneisi patyręs, bet viskas tikrai
vyras nebuvu karalius, dažniausiai nebuvu net vyras, išgérus
iš padarėlio pėdos, jį apnukdavo tie padara

kur nebūta iš pasakų, ką paregēti tik aklas
galėtų prieš lietų, prieš pilnatį, pildantis rūko kerams
sielių šešeliai per steną, per Seną būriu ir po vieną atkaklūs
neria ant kaklo kilpelę, nutrūko, pabiro, per dugnų ritens

kas i gerają pusę, i geraji krantą? – suprantat
ką ji turėjo galvoj, kai dainavo lyg būtų lietuvię
motina girių senų, prijauskinus mirusį kranklį
vienu iš tų, kur atanešė baltąją ranką
lanksčią ir lengvą lyg virgulę, virpią ir skambią lyg žuvį

ant marių kalnelio giedoju sią
bernelio kaulelių godojusiu

Vladas BRAZIŪNAS

šikšnosparnių nokstantys vėjai

buvimas tikintis

*laisvas
žmogus nesiskundžia
kuo tapo, kas paskutinę sekundę
jam leista*

*atbust? vilčiai leista atbust
atbuvus metus ar dešimtmečius trukus
sapną? patikėti, kad visa dar bus
netikėtai sušvis pro rūkus, rūpesčiai*

*pasilik paslik pagriovy, kūnas pavargėlio
šunio, numuštas garvežio, kirų ir varnų
apstotas, ožiuotis nustos: visa pro šalį*

*šilko skarelė, šiltas vasaris, ménuno
ar vėjas, neaišku, vasaris vasary šildo kamieną
viržio ar mėlynojaus, bet žalią, tačiau akimirką žalią*

dvi žvaigždutės

*siela kėlės iš sapno ar ne
prasivéré stigmos ar pragulos
viešbutėly su langu į pragarus
pačiame šulnio dugne*

*čia nebuvu metų laikų
buvo prietema, sraigtiniai laiptai
niekas mūsų daugiau čia nelaikė
mūsų laikas baigės laiku*

*laiptai vijosi, bégom ratu
vienas kilom, leidomės kitas
kai atlėgo, krauju užrašytas
vienas likom – ar aš, ar tu?*

*pasaka mūsų, sena, su dainuotiniai intarpais
bet raganiūčia ispanė, našlaitė taip pat
apie baimę, pačią save praganius, apie slaptąjį intarpą
kartą išvydusiam ji – jau nelemta išgyt ar apakt*

prie vartų

*aklas vienakis, sergintis vėją statinėj
grabinėjas, kol volę ištraukia netyčia, ir kvapą užgniaužia
putų ar dūmų pūga, ar garų, ar gerumo – pro akį
statinės, girmnapusės, pelkės ar korio, ar krosnies kaktos*

priežastingumas

*šitas kaimas ilgiausiai išliko kaimas
nevирto į labirintą po tiltais ir oro uostais
čia kai kas dar įvyksta tiesiog savaine
lyg iš valties iškritus, lyg maldą sudėjus ar bluostą*

*čia viens kitą pažista, čia traukiniai it rambūs arkliai
šeimininkų iš smuklės parveža tiesiai prie durų
šitas kaimas atamena dar nesenai
buves gyvas, prieš keletą amžių, keletą kirčių ar dūrių*

*dykavidurėj laukinėj jau nesamo kaimo drevėj
ryto pliki pelėdžiukai, šikšnosparnių nokstantys vėjai
ipučia sūpekles, ipūčia ugnį plaukuos atstumtosios, ir vėl
kosti už krosnies išduotas pilių ir vaizduotės griovėjas*

Pano midus

*šešeliai aimanuos
Šeolo juodas šuo
tau iš paskos raišuos
pasmėlusiuos sapnuos*

*jo mirtini nasrai
jo mėlas gomurys
jis nuoskaudą nuris
bet šiepsis atvirai*

na pamatei, ir ką
tikresnis aš ar tu
ar ties antru ratu
ištrigusi girta

sielelė? atsibus
ją Panas glėbesčiuos
dar pasibūk svečiuos
kol išgaruos midus

drėgnomis naktimis iš kvapo pažistu
kiekvieną to rankraščio raidę
parašytą šešeliais, kur tavo mažystė
aklinėjo ir krykštė, ir skraide

paukščiai prieš audrą, ir daužės i atlapus langus
bitės į veidrodžius leidos, šikšnosparnės žvitrios
pynėsi tau į kasas, ramunės ir dainos nešvankios
leipo galulaukėj, leido ryto ir vakaro vyturius

klykė ne tie aitvarai, o gyvatės liepsnauodegės
vyto rasa, ir sidabro trimaitai juodijo
sekės kam sekės, kas eržilą kinkės, kas degla
raganosa kiaulę, ir niuriai vėlavom vergijon

takas atgijo, ir blykčiojo raidės it sraigės
kol surūdijo, kol gijos lipniosios baigės

priklausomybių centras

tikiu paškném ir šaknim
tavo lauko ir plauko
plonytēmis gyslom teku
tavo kūno ir miesto

gatvėmis, šviesą taupančiom
akligatviais, neišsiduodančiais
žingsniais ausų būgneliuose
kylančiais, smengančiais žvilgsniais

vynu, klajokliško skonio
nuodu, nuobodžio nuodėme
o dar tikiu, kad važiuoju, –
ar tu su manim, vairuotoja?

yra vieta

nutrauktas rankas vėl tiesk
dar klausk nesupratust, dar kvosk
saldžioji mano viltie
kartaus šokolado spalvos

per sapną nematomą, per
bejausmį, nejaukų vos vos
per šalčio krečiamą „gert“
sukepusių lūpų spalvos

bekraujai kraujas žiedai
ant kaulo, ant kiauro lazdos
išnérus, kiele, skraidai
anapus aušros ir laidos

Vlado BRAZIŪNO nuotraukos

Parašyta už pinigus

Regimantas TAMOŠAITIS

Mano senas pažistamas (nors jis jau manęs nepažista, yra pernelyg ižymus) paraše literatūros kūrinį. Kai kurie skaitytojai ir patys rašantieji perskaitė ir pasižuto lygiu ižeisti, užgauti: kaip, negi kiekvienas gali taip sau imti ir parašyti literatūros kūrinį? Ypač tas, kuris yra iškilęs. Juk jeigu iškilęs, tai kaip ir *pasikėlęs*. O kas jau *pasikėlęs*, kaip gali ateiti į šventą literatūros pasauly? Jam tik verslo klase po gyvenimą keliauti!

Cia kažkas ne taip, sakė autentiški literatūros kūrėjai. Iškilęs žmonės tikrai negali kurti. Literatūros kūrinius gali rašyti tik tai kulkūs žmonės, tokie kaip mes. Jam, matyt, kažkas tą kūrinį parašė už pinigus! Gerai sumokėjo, tai ēmė kažkas ir sukūrė. Koks nors tikras kūrėjas, kuris niekada neturi pinigų.

Juk kūryba ir pinigai – nesuderinama. Kas turi pinigų, tas nerašo. Jis ir taip viską gali nusipirkti, jam nereikia fantazijų.

Išiklausęs į tokias kalbas susimąsciau. Ižymusis senas pažistamas, kuris manęs jau nepažista, yra ganėtinai protinges, kitaip nebūtų iškilęs. Kadaisė, prieš daug metų, kartu lankėme filosofijos seminarus. Išpudingi tie seminarai... Juose literatūros kūrėjų, aišku, nebūdavo, juk autentiški literatūros kūrėjai apie filosofiją neturi jokio supratimo. Jei suprastų, nerašytų. Jie yra tik girdėjė filosofų vardus, vieną kitą knygą, išverstą į giminają motinos kalbą, kartais pavartę, tai ir viskas. Tačiau literatūros kūrėjai yra kūrybingi: ko neperskaito ar šiaip nesupranta, kaipmat užpildo savo fantazijomis – taip, žiūrėk, ima ir sukuria gana gražų giliai mąstantčių žmonių išpuštį. Žinoma, tas mąstantčio žmogaus išpuštis išnyksta, vos jie imasi kurti autentiškus literatūros kūrinius. Skaitai jų knygas ir supranti, kad būties problemos autoriams absolūciai neegzistuoja, kad substancija ir akcidencija jiems vienodai tuščia vieta. Rašančiųjų toje vietoje nėra, nebuvo ir nebūs.

Gal ir gerai, juk kitaip jie tik mąstyti be galo ir be krašto – kaip tai daro filosofai, tos egzistencinėje tuštumoje gęstantčios žvakės bei mąstantčios nendrės, – ir nieko smagaus žmogiško neparašytų. Kokia nauda iš tokio mąstymo? Literatūrai reikia žmogiško veido.

Štai kaip ir mes su tuo ižymiu buvusiui bičiuliui – negi mes rašytojai? Né iš tolo nepanašūs. Mus sugadino filosofija.

Na, mane gal nelabai, o mano pažistamą net labai sugadino, nes jis tapo per daug ižymus ir reikšmingas. Ilgą laiką gyveno ne sau, bet visuomenei, o tai juk visiškai liguista egzistencija. Toksai *Das Man...* Ką kritikavo, tuo pats pavirto. Žinoma, pavirtus visuomenės nuosavybę kurti autentiškus literatūros kūrinius darosi labai problemiška.

Tad su palengvėjusia širdimi atsigréžiau į savo aplinkos bičiulus ir pasakiau: taip, ir man labai įtartina, kad jis galėjo rašyti tokį neblogą literatūros kūrinį. Nesakau, kad gerą, sakau – neblogą, tos definicijos šiek tiek skiriasi. Tikrai įtartina. Gal kam ir sumokėjo, ką gali žinoti. Juk, kai lankėme filosofijos seminarus, apie jokius literatūrinius ketinimus nebuvo nė užuominos. Supratimo neturėjo apie literatūrą. Stovėdavome surėmę galvas kažkokiam Leibnizo aklagatvyje ir klausinėdavome: kodėl yra kažkas, o ne niekas? Juk galėjo ir nieko nebūti! Gal ir nėra?

Zmogus, apsėtas tokį minčių, greičiau nusiužudys, nei parašys literatūros kūrinį.

O gal kartais mes pasenome? Juk žmogu nenumaldomas niežulys rašyti pirmiausia apima paauglystėje, paskui visa tai lyg praeina, savaimė nuslopsta ar išgyja latentinę formą. Tačiau kartais tas keistas rašymo įnoris vėl atsinaujina senatvėje, tada jau pasireiška visa baisinga jėga ir kankina žmogu iki pat mirties. Antai kokius kalmus turia tokį apninkytų rašymo manijos, striausios knygos – gaunu dovanų ir kraunjas, kai niekas nemato, savo kontoroje, spinote, už spinotos, kur tik randu vietas. Ateina pas mane toks veterans su medine knyga ir saliuotuo: štai svarbus patriotinis skaitalas!

Ypač visuomenei pavojingas *saldofono* ir grafomano hibridas, tokia patologinė psychikos apraška. Ji nepagydoma, lieka tik laukti, kada individuas numirs. Kaip velnio apsėstas – bijau net tokio vardą paminėti...

Individuai, apsėsti liguistos rašymo manijos, dovanodami man eilinį savo kūrinį, sako: rašau, vadinas, egzistuoju. Tačiau aš, skaitydamas tą eilinį kūrinį, jaučiuosi tarsi miręs. Tuo metu visai neegzistuoju. Todėl tegul jie egzistuoja be manęs.

Rašytojas – kaip vaikas, jis nesustos ir nepaklaus savęs: kodėl aplinkui vien tik knygos, o ne niekas?

Grįžtu mintimis prie savo bičiulių abejonių. Taigi – kažkas jam parašė už pinigus. Gali būti, gali būti...

Taip! Reikia prisipažinti – tai aš jam parašiau tą literatūros kūrinį už pinigus. Ko čia slepti! Kaip mokėjau, taip ir parašiau, nes man labai reikėjo pinigų. Verkiant reikėjo, ir aš nekaltas, nors tas mano moralinis imperatyvas ganėtinai, net labai ganėtinai hipotetiškas. Bet juk aš pats nesu kategoriskas! Man viskas tinkta, kas tik žmogiška!

Labai stokoju pinigų, todėl už juos galu parašyti bet ką. Viskas priklauso tik nuo sumos. Gavęs gerą atlygi parašyčiau kad ir sedevrą. Juk kiekvienas parašytų, argi ne?

O buvo laikai, kai turėjau daug pinigų ir drąsiai žiūréjau į pasaulį. Bet neturėjau rašytojo vardo. Todėl negailėjau pinigų ir teikiau spaudai kūrinius savo pavarde, juos man už pinigus parašė tikri rašytojai. Taip, viša, kas anksčiau publikuota mano vardu, sukūrė įvairūs rašančiųjų aplinkos žmonės už mano pinigus.

Nelabai daug jiems mokėjau, todėl ir nelabai kokie tie mano kūriniai... Ne itin tie rašytojai ir stengési. Juk žinia: lietuvių rašytojas tik gauna pinigus ir jau žiūri į mišką...

Ką padarysi, juk viskas šiame pasaulyje matuoja pinigais. Kiek jų turi, toks ir tavo talentas. Kas parduoda daugiausia knygų, tas juk ir yra geriausias rašytojas. Galu gale viską lemia pirkėjų masė. Jeigu ne jie, nežinotume tikrujų vertybų, gal net ir geros klasikos neturėtumė. Kas rašė už Maironių? Aišku, Jonas Mačiulis! O gal atvirkščiai? Kad ir kaip ten būtų, tokį aistringų eilėraščių kunigas rašyti negalėjo, nes kunigai, kaip ir politikai bei filosofai, poezijos rašyti negali. Jiems tai tiesiog neįmanoma. Nes poezija – subtiliausia kultūrinė ištvirkimo forma. Jie tik savo maldas gali užsirašinėti – patys sau. Patys rašo, patys skaito....

Bet rašymas vis tiek gali įtraukti žmogų ir pasiglemžti jo sveiką protą. Kokie antai rašančiųjų konkursai, kokie vardai, kokie veidai! Koks pripažinimas! Išpudinga. Už tai ir pinigų negaila. Juk kas pagaliau tie pinigai tam, kuris myli literatūrą, kuris gyventi be jos negali...

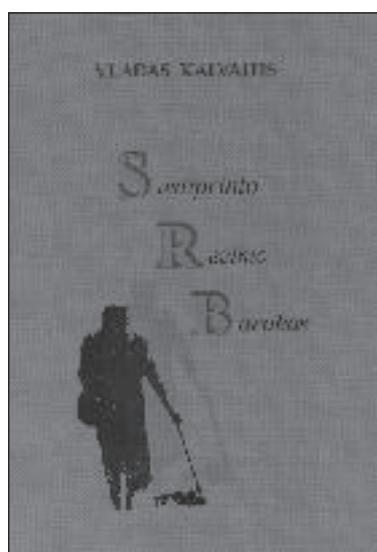
Novatoriškas žodis ar tradicijų lydinys?

Ramūnas ČIČELIS

Vakarų literatūros moksle ir kritikoje išprasta rašytojus skirti į „didžiuosius“ („major“) ir „mažesniuosius“ („minor“). Antruoj kūrybai paprastai taikomi kitokie, ne tokie griežti vertinimo kriterijai, iš jos tarytum mažiau tikimasi. Lietuvoje tokio grupavimo atitinkmuo su nedidelėmis išimtimis galėtų būti kūrėjų titulavimas Vilniaus vertais rašytojais ir mažesniuose miestuose, miesteliuose rašančiais kūrėjais. Pastarųjų kūryba, kaip pripažista ma, kartais taip pat įdomi, verta dėmesio, tačiau dėl objektyvių priežascių mažiau žinoma.

Vlado Kalvaičio novelių romanas „Sustiprinto režimo barakas“* parašytas ne sostinėje, todėl, atrodytu, be didelių klausimų turėtų būti vadintamas „minor“. Tačiau šįkart nusiženkime taisyklei ir padėkime ši kūrinį ant „major“ kūrybos svarstyklį.

Lietuvoje ir daugelyje posovietinių šalių gausu literatūros, kurią apibendrintai galima vadinti lagerių patirties užrašymu. Tai-gi „Sustiprinto režimo barakas“ stoją salia Balio Sruogos „Dievui miško“, Darios Grinkevičiūtės „Lietuviai prie Laptevų jūros“, Aleksandro Solženycyno kūrybos bei naujausio, Nobelio literatūros premija įvertinto Hertos Mueller romano „Amo sūpuoklės“.

Lietuviai literatūroje tremitis šabloniškai vertinama kaip ypač giliai traumuojantis išgyvenimas. Tremtinys – tai istorijos ir rusų tautos prievertos auka, todėl veikėjai dažnai jaučia revanšo poreikį. V. Kalvaitis sukūrė naujo, iki šiol neskaityto tremtinio paveikslą tipą. Romanas pradėdamas pasakojant pirmuoju asmeniu, vėliau pereinama į naraciją trečiuoju asmeniu. Taigi, kai kalbama iš visažinio pasakoto poziciją, emocijoms vietas lieka daug mažiau. Tiesa, kartais suniku identifikuoti „Sustiprinto re-

žimo barako“ kalbantį – ar tai tas pats tremtinys jaunuolis, ar iš šalies stebinti visažinė literatūros kūrėjio figūra. Įdomiausiai atvejai, kai toje pačioje pastraipoje kinta pasakojimo perspektiva: labai iutraukia tikslas suprasti visažinio (kalbančio trečiuoju asmeniu) ir jaunuolio ar kitų romano veikėjų (kalbančių pirmuoju asmeniu) sąmonės skirtumas. Verčiant puslapį po puslapio, vis didėja intriga – neduoda ramybės autorius užduotas klausimas: kas pasakojama – ar empatijos būdu suprasti individualūs išgyvenimai, ar kolektyvinė lagerio gyventojų patirtis? Abi pozicijos romane nuolat papildo viena kitą, ir vienareikšmio atsakymo į iškeltą problemą negali būti. Pats jos formulavimas rodo autorius norą suprasti savo traumuojančią, bet, sprendžiant iš romano, nepalaužusią, praeiti, rasti sakykli su ja. Šis nuolatinis pasakojimo pozicijos keitimasis kenktų geram romanui, tačiau V. Kalvaitį gelbėja žanras: novelių romanas.

Atskiras „Sustiprinto režimo barakas“ novelės sieja tik bendra erdvė – lageris Sibire. Laiko vienovė nėra tokia svarbi; kartais stilistiskai išsiduodama, kad pasakojama jau iš laiko perspektyvos, o ne prieš šešiasdešimt metų. Tai dar labiau suartina kūrino auto-

rių ir pasakotoją. Novelės struktūra V. Kalvaičio romane lieka klasikinė, visgi sakyklio su pasakojama tikroje poziūriu. V. Kalvaičio novelės skiriasi nuo minėtos klasikos pavyzdžių: stipri orientacija į objektyvumą ir dokumentalumą. „Sustiprinto režimo barako“ pasakotojas ne reflektuoja ar psychologizuoja, o fiksuoja. Tai irgi padeda išvengti lietuvių tremties epikos tradicijos šablonų. Kita vertus, galima klausti, kokia yra objektyvaus pasakojimo prasmė, ar įdomu skaityti tai, ką autorius atsisako interpretuoti. Aišku tai, kad V. Kalvaičio tekstai ypač turėtų sudominti istorikus, siekiančius tiksliai rašyti istoriją. „Žalia“ prozos medžiaga dažnai net įdomesnė nei subjektyvus autorius požiūris į aprašomus įvykius. Cia pat prasminga klausti, ar objektyvi istorija nėra ribota ir lengvai pasiduodanti ideologiniams poveikiui. „Sustiprinto režimo barake“ pasakojant faktus, kurie nėra iš anksto aiškūs ir subjektyvūs, visgi išvengiamas ideologinių klišių.

Ap tariamos knygų autorius, kaip ir daugelis kentusių XX a. vidurio istorines neteisynes, yra supratęs, kad apie tikrą kančią tylimą, o ne kalbama ar rašoma. Ne sumeluotą sakykli su savo praeiti įmanoma išsaugoti tiksliai atsimenant faktus ir buities detales.

Taip gimbsta keistokas šių laikų istorijos individuas – žmogus be refleksijos. V. Kalvaitis beveik visose novelėse kuria būtent tokį pasakotoją ir veikėjus. Išimtis būtų tik numanomas ironijos epizodai, truputį primenantys B. Sruogos „Dievui miško“ pasakotojo laikyseną. Šis rašytojas dar tikėjo, kad tragedijos akistatoje žmogus turi juoko galimybę. V. Kalvaitis rašo jau taip laikais, kai ironiškas juokas lengvai virsta cinizmu.

„Sustiprinto režimo barakas“ sukelia išpūdį, kuris labai panaušus į mintis, kylančias perskaicius Aleksandro Solženycyno kūrinius. Vis dėlto ir čia V. Kalvaitis randa savają, originalią poziciją – išvengia kančią niveliuojančio statistinio objektyvumo, būdingo žymiajam rusų disidentui: sulieja į vieną audinį kolektyvinę atminimą ir individualumą. Abiem autoriais labai rūpi pasakoti detaliai, tikrai („tikroviškai“ būtų per silpnas žodis), tačiau „Sustiprinto režimo barake“ – tai jau ne realistinis, o natūralistinis kūrinys, šia ypatybe artimas H. Mueller romaniui „Amo sūpuoklės“.

Taigi V. Kalvaičio sakykis su savo traumine patirtimi – originalus ir naujas.

* Vladas Kalvaitis, *Sustiprinto režimo barakas*. – Kaunas: „Kauko laiptai“, 2011.

pirminko laiškas „Varpų“ redaktoriui: „Marcelijus dviračiu važinėtų, Aido batų numeris 44,5. Tik mudu suprastume, kas čia parašyta. Valentinas Sventickas, 1997 m. kovo 18 d.“

Kai varpų dūžiai sutampa su širdies

Loreta JASTRAMSKIENĖ

Šiaulių leidžiamo literatūrinio almanacho „Varpai“ redaktorius Leonas Peleckis-Kaktavičius skaitytojus sudomino nauja knyga „Varpai: istorija, autorai, akcentai“. Ji skirta „Varpų“ septyniaskesiems, jų sumanytojui Algirdui Juliu Greimui ir pirmajam redaktoriui Kaziu Jankauskui.

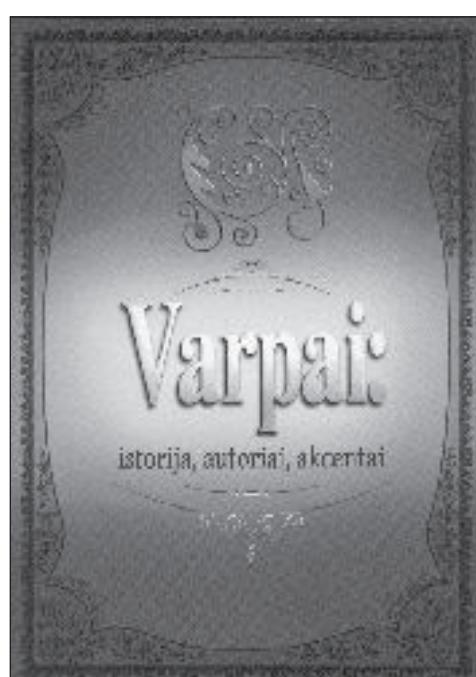
Knygoje – istorija, prasidėjusi A. J. Greimo laišku, ir visa, kas nutiko vėliau: nuo sumanymo 1942-aisiais iki 2011-ųjų almanacho leidybos metų, bylojančiu apie margaspalvį „Varpų“ gyvenimą su autoriais, kūriniais ir redaktoriais, lietuvių kultūros ir literatūros sargais.

Priė septyniasdešimt metų, 1942-ųjų gruodžio 20 d., A. J. Greimo rašytas laiškas prozininkui K. Jankauskui šiandien saugomas Šiaulių „Aušros“ muziejuje. Jis – apie naują leidinį, pavadinčią almanachu „Varpai“, jo idėją ir įkūnijimą. Norintiesiems pamatyti ir perskaičiati laišką dabar jau nebūtina vykti į muziejų: jis yra publikuojamas šioje knygoje. Kaip ir dangu laiškų, prisiminimų, humoristinių pastebėjimų ne vien apie literatūros ratilų sklaidą.

Vsiems, galintiems save pavadinti šių laikų varpininkais, gerai žinoma istorija, kai 1943–1944 m. Šiaulių leisti „Varpai“ atgimė 1988-aisiais. Tada rašytojas ir žurnalistas L. Peleckis-Kaktavičius apsilankė pas pirmajį redaktorių K. Jankauskį ir išgirdo „paraginimą“: „Atnaujink „Varpus“.“ Tam pritarė ir Paryžiuje gyvenęs A. J. Greimas. Dabar jau turime ir minėtą, gausiai iliustruotą knygą „Varpai: istorija, autorai, akcentai“. Jos skaitytojai galėtų pajusti tai, ko linkėjo K. Jankauskas ir L. Peleckis-Kaktavičius – akimirką, kai varpų dūžiai sutampa su širdies. Knigos sudarytojas pratarmėje primena, jog tokiai valandėlė patiriamai šviesiausiai jausmai.

Pirmai ir antro kvėpavimų vienovė

„Niekados neklausk, kam skambina varpai, – jie skamba tau.“ Šie žodžiai priklauso

ne Ernestui Hemingway'ui, nors žinomi kaip jo romano moto. Almanacho „Varpai“ leidėjai knygoje cituoja juos ir primena, jog šiemas žodžiams beveik keturi šimtai metų, o jų autorystė priklauso poetui ir dvasininkui Johnui Donne'ui. Sparnuotas posakis buvo artimas ir pirmajam „Varpų“ redaktoriui K. Jankauskui, rašiusiam: „(...) Dirbome tiems, kurie žino, kad literatūra formuoja gyvenimą; dirbome tiems, kuriuos literatūra brandina ir svainia. Mūsų programa? Tat ir visa programa! Ji girdėti ir jausti skambėjimę šio almanacho vardu „Varpai“ (...)“.

Knygoje apie „Varpus“ rasime daugumą XX a. ir XXI a. pradžios lietuvių literatūros proceso dalyvių. Penkiuose skyriuose – „Gera mintis, pone Greimai“, „Po 45 metų“, „Antراسis kvėpavimas“, „Su „Varpais“ – į Europą“, „Laureatai ir prizininkai“ – išguldyla daug prisiminimų, straipsnių, studijų, laiškų, nuotraukų. Jie patrauklūs, skaitytojų nevargina tekštai-paklodės, pateikiami istorinių įvykių aprašymai, tai, ką spauda per pastaruosius dvidešimt dvejus metus raše apie „Varpus“.

Leidinio puslapių panašūs į iki ir po Neprisklausomybės atkūrimo buvusių ir esančių Lietuvos kūrėjų susitikimo vietą. Iš nuotraukų į skaitytojų žvelgia tie, kurių jau nebėra: poetas Justinas Marcinkevičius, Valdemaras Kukulas, rašytojas Jurgis Kunčinas su „Varpų“ prizais dviračiais. Kitoje nuotraukoje prie Rašytojų sajungos pastato su dviračiais išsirikiavę 1998 m. literatūrinės „Varpų“ premijos laureatai Petras Dirgėla, Viktorija Daujotytė, Kornelijus Platelis.

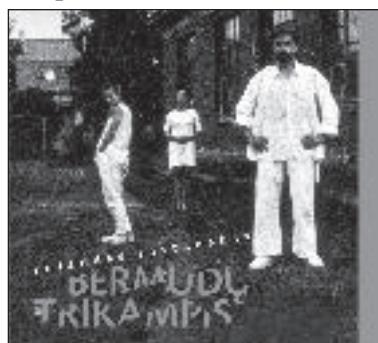
Jau trečią dešimtmetį redaktorius Leonas su žmona Silvija į „Varpų“ vakarus Vilniuje, Rašytojų sajungos salėje, sukviečia neabejingušius šiam leidiniui ir Lietuvos kultūrai menininkus. Salė tuomet pakvimpa lietuvišku šokoladu (rémėjų dovanos laureatams ir prizininkams). Kritikai vertina almanacho darbus, autorų kūrybą. Dabar jų recenzijas, apžvalgas, ištrauką iš Vilniaus pedagoginio universiteto absolventės Neringos Čepkauskienės bakauro darbo „Almanacho „Varpai“ vaidmuo literatūros periodikoje“, kitų žanru kūrinių galima rasti vienoje knygoje. Kartu su paaiki nimais ir mišlėmis, tokiomis kaip buvusio LRS

Pirmasis ir antrasis „Varpų“ redaktoriai – Kazys Jankauskas ir Leonas Peleckis-Kaktavičius. Fotografuota žurnalo „Nemunas“ reakcijoje. Tądien (1993 m. vasario 23 d.) K. Jankauskui buvo išteiktas jubiliejinis „Varpų“ numeris.

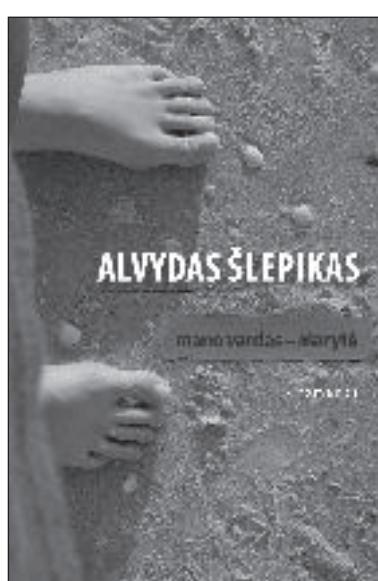
Knygų siena

Rolandas Rastauskas „Bermudų trikampis“, „Kultūros meniu“, 320 p.

Staigiai pakilęs su lenktynių aitvaru šis neeilinis paukštis vėliau iš dramaturgijos pasaulio dingo Bermudų trikampį. Bet, aciūdie, ne iš teatro pasauly. Knygoje sudėti tekstai rodo jį ten esant su šekspyrisku intensyvumu, o nepriklasymas kokiems nors menamieems „klanams“ leidžia apie tą „kitą“ pasauly giedoti neužsakytas giesmeles. Kartais maksimalus objektyvumas pasiekiamas maksimalaus subjektyvumo būdu, kaip ir šiuo atveju. Jei kam atrodo, jog ten pernelyg daug paties autorius (šalia ko tik jis nenusifotografavęs...), tas ne teatralas, tegu eina ir skaito sau Martyną Vainilaitį. O kitiemis – puiki, provokatyvi ir dramatiška knyga. Jei kam atrodo, jog praėjusio laiko liudijimai turi būti pasyviai lentytiniai, tegu eina ir skaito sau... Nesikartosi.

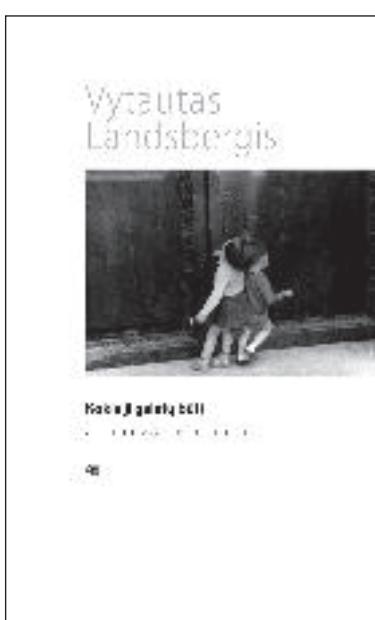
Alvydas Šlepikas „Mano vardas – Marytė“, Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, 184 p.

Kai autorius Vokietijoje prisipažino rašą romaną apie „vilko vaikus“, sulaukė klausimo, ar tarp jų bus Tarzanai. Tarzano čia nėra, nėra ir jokių juokų, ir net paprasciausios vilties mažai. „Vilko vaikai“ – tai Rytrūsių vokietukai, iš rusų niokojamos savo Tėvynės éjé į Lietuvą ieškoti bet kokio maisto ar darbo. Knyga sukrecia, nes autorius nebando stilizuoti ar apibendrinti, pasakojimas poetiskai realistinis, detalės tiesiogine prasme smeigia į sirdį. Labai vientisas kūrinys, primenantis vieną juodžiausių istorijos puslapių.

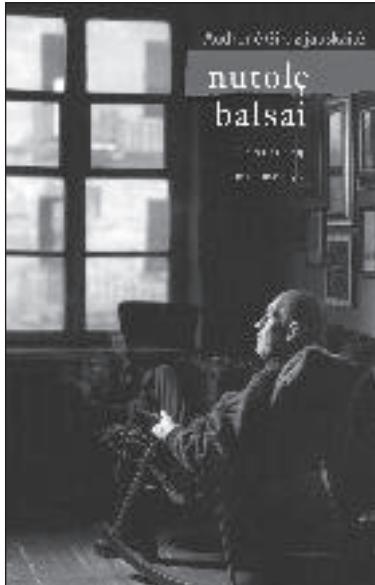
Vytautas Landsbergis „Kokia ji galėtų būti“, Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, 144 p.

Net nežinau, kas būtų šios knygos adresatas, išskyrus, žinoma, gerb. aut. elektoratą. Prieš pusantro šimtmecio knyga būtų atvirai pavadinta pamokslų rinkiniu, dabar žanras nenurodytas, tik parašyta, jog ji „originalios struktūros“. Žinoma, apšciai čia nuotraukų, nuo žmonos iki Lietuvos, fotografavo gerb. aut., tačiau tekstų daugiau. Tekstai trumpi, lenkti, su įvairiausiais patēmijimais, kaip geriau būtų Lietuvai ir kaip išgelbėti

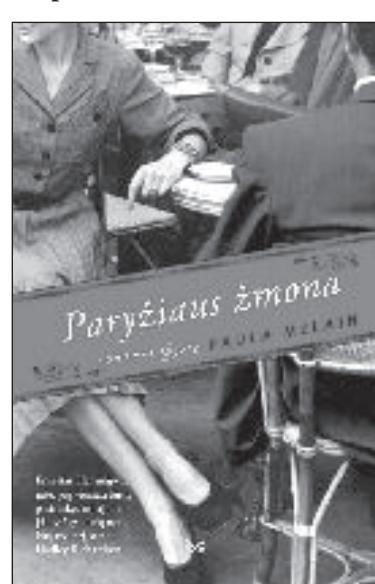
žlungančią Europą. Gerb. aut. tebebući ir tebemasto apie mus visus, ir tai negali neguosti.

Audronė Girdzijauskaitė „Nutole balsai“, Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, 360 p.

Nežinia, kaip jaučiasi žmogus, matydamas, jog didelė dalis geriausių jo draugų – mišri. Tai knyga apie mirusius draugus – teatralus, intelektualus, dailininkus. Dažnai atrodo, jog apie įdomų žmogų galėtum pasakot ir pasakot. Tol, kol nepradedi. Ir čia portretų ryškumas nevienodas. Kai kur puikiai (Bronys Savukynas, Algimantas Masiulis, Saulius Macaitis...), kai kur blankiai, kartais net labai. Nuo ko tai priklauso: pažinties artumo, asmenybės ryškumo, asmeninių simpatijų? Lieka neaišku. Visgi geriausi knygos puslapiai gyvi, kaip kadaise – visi šie puikūs žmonės.

Paula McLain „Paryžiaus žmona“ (vertė A. Banelytė), „Vaga“, 400 p.

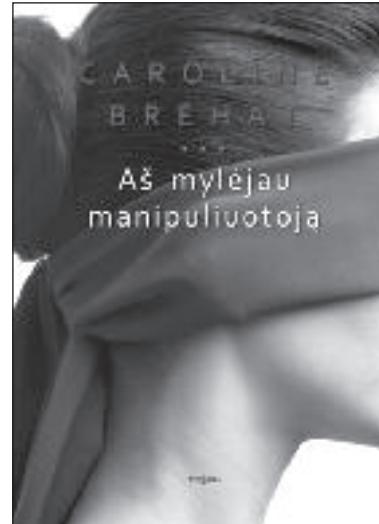
Paryžius yra žavus miestas, o jaime rezidavusių literatūros didžiūnų aura – ne mažiau. Kartais tai kai kurioms autorėms kerta per, tarkim, tušnuką. Štai ir ši knyga apie Ernesto Hemingway’aus žmoną Hadley kiek per daug apžavėta. Autorė naudojosi visa įmanoma literatūra, šaltiniais etc., bet kai kai teko prikurti pačiai. Ir rūstumo čia pabijoja, nors jo, regis, netrūko. Šiaip ar taip, istorijos dramatizmas liečiamas vien pirstu galais, nes Hadley juk žavi kaip pats Paryžius, o Ernestas kaip pats Paryžius – didis. Na, jei važiuosite traukiniu kur nors labai toli, jame drąsiai galite skaityti.

David Foenkinos „Jštikus laimei“ (vertė A. Melkūnaitė), „Tyto alba“, 196 p.

Knyga pavargusiesiems nuo Frederico Beigbeder ar Michelio Houellebecqo. Pasirodo, ne visi prancūzai tokie seksualiniai murzai, tik ar nuo to geriau? Šeimyninio gyvenimo ritai ir iš dangaus krintančios meilužės nebūtinai šaukiasi tokio europoetinio stiliaus. Švari knyga, kurioje kiekvienas sakins „savo vietoj“, adresuojama veikiausiai moteriškajai auditorijai, koks nors Andrius Jakučiūnas tokios knygos net surištis neskaitytų. Ar D. Foenkinos populiarus autorius? Jei taip – suprantu kodėl.

Caroline Brehaut „Aš myléjau manipuliotojā“ (vertė A. Dumšienė), „Tyto alba“, 170 p.

Autorė jau knygos pavadinimu tai ko į specifinę publiką, kurios, kad ir kaip būtų gaila, nėra taip mažai. O dar blogiau, kad ir vadinančių manipuliotojų, regis, tik daugėja. Literatūrine prasme knyga itin pažeidžia ma, psichologine ar psychoterapine – veikiausiai pravarti. Tiesa, gražuolis Džulianas kelia įtarimų nuo pat to momento, kai knygos pasakotoja jį sutinka, tačiau tai netrukdo jai puli jam ant kaklo ir atsidurti po kojom. Jei jums taip buvo – spaudytės, bet skaitysite.

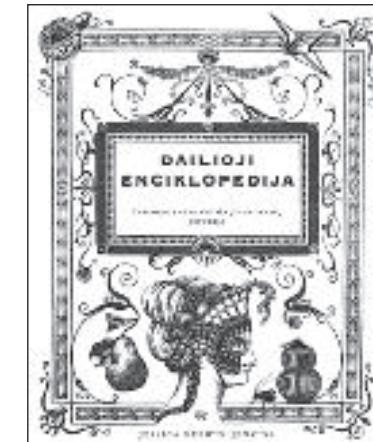
Jonas Grigas „Kiek trunka sekundė“, „Tyto alba“, 346 p.

Mokslas daug kam jau yra pakeites Dievą. Ne dėl to, kad būtų labiau ranka pačiupinėjamas, o kaip tik to-

dėl, kad jo tyrinėjamuose reiškiniuose ar fenomenuose ne mažiau iracionalumo, keistumo ir mistikos nei šventųjų gyvenimuose. Autorius pasakoja apie substancialius dalykus: laika, erdvę, šviesą, gyvybę, taip pat apie mokslo atradimus ar aktualias. Kalba dalykiškai, įdomiai, žarstydamas pačius keisčiausius faktus ar sugretinimus. Kiek sausokai, bet taip ir turi rašyti mokslininkas, ne literatas. Net keista, kad knyga vienu metu gali būti tokia nuobodi ir tokia įdomi.

Jessica Kerwin Jenkins „Dailioji enciklopedija“ (vertė A. Puzauskaitė), „Vaga“, 328 p.

Dailioji autorė mėgo dailius dalykius ir viską apie juos užsirašinėjo, o užrašus dėjo į dailią déžutę. Tai Dézutės knyga, pramenanti Sei Shonagon „Priegalvio knygą“, panašiai subtili, panašiai tiksliai, ir – ką gi – panašiai daili. Subjektyvi objektų atranka apibūdina visą moters pasaulį: nuo vėduoklės iki šukuosenos „Bob“ (nepainioti su vulgariu žodžiu „bob“), knyga tam pernelyg rafinuota). Duomenų ir faktų apie kiekvieną objektą prirankiota su Apšvietos laikotarpio užsidesegimu, skaityti įdomu ir savaip komfortiška. Tarsi varytume nuotraukų albumą, kuriame mes visi – karaliai ir karalienės.

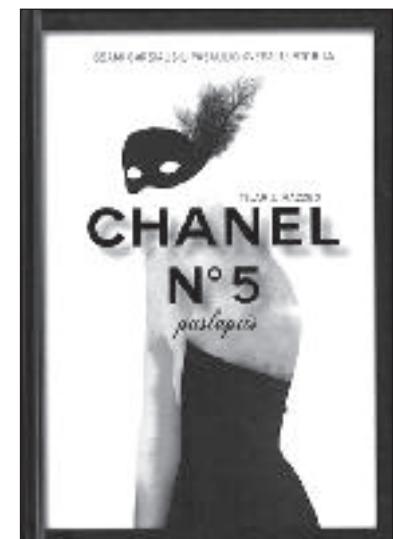
Bill Bryson „Namie. Trumpa privataus gyvenimo istorija“ (vertė V. Grenda), „Tyto alba“, 479 p.

Panašus projektas kaip ir ką tik pristatytas, tik daug vientesnis ir stebinantis savo užmoju. Knyga apie išradimus bei technologijas, pakeitusias pasaulį. Visi tie dalykai viena ar kita forma pasiekdavo žmonių namus, tad su daugeliu jų galime susipažinti.

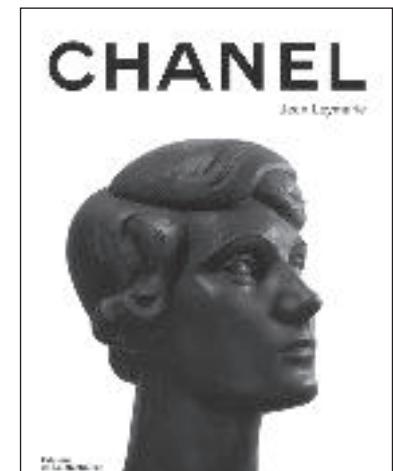
neiškeldami kojos per slenkstį. O autorius mus užvers tokia neįtikėtinu faktu lavina, kad skaitysime išplėtę akis. Daug kas čia keista. Net toks Karlas Marxas stebėjosi, kad Londono galima nusipirkti penkių šimtų rūsių plakukų. Kam tiek? Technologinių judesių įvairovė, besibaigianti kokia banalia sode rūdijancia žoliapjove arba elektros lempute, – ne mažiau dramatiška nei princas Hamleo monologai. O autorius talentus apibendrinti bei pertekiti visą įmanomą informaciją vertas pacių aukščiausių balų. Net nepamenu, kada esu skaitys tokią įdomią panašaus pobūdžio knygą.

Tilar J. Mazzeo „Chanel Nr. 5 paslapčis“ (vertė A. Kvedaraitė-Nichols), „Šarkos knygos“, 294 p.

Nežinia, kas dar dėvi autentiškus Chanel drabužius, tačiau šiai kultinės kvepalais puoštis (kvėpalai – intymiausias moters papuošalas, anot vienos žvaigždės) dar įmanoma. Jie tapę kultūros istorijos dalimi, kita vertus – ikona. Autorius su Erkiulio Puaro metodiskumu seká visais ne itin pačiamas šio fenomeno kelio vingiais, nepamiršdamas ir jų kūrėjos. Daug kas čia stebina, daug kas čia neįprasta, daug kas čia būdinga į Chanel epochai, ir ją sekusiam aukščiosios mados pasaulio susmulkėjimui ir komerciacijai. Šiaip ar taip, iš visos andainykštės prasmėmatybiés mus pasiekė bent jau šie kvėpalai.

Jean Leymarie „Chanel“ (vertė I. Manelytė ir E. Klimenka), „Franchise media“, 260 p.

Jei kvepalų knygoje kam trūks iliustracijų – štai jos, šiame puikiame aliume, kuriame Chanel epocha su visomis jos spalvomis, modeliais, asmenybėmis, meno kūriniais ir kultūriniais kontekstais. Labai kontekstuali knyga, tiksliau, pati ir pristatanti itin išsamų savo pagrindinio objekto kontekstą, ryšius, sąsajas, įtakas bei ištakas. Chanel tarpukariu buvo įtakėjusias madų dizainerė, kaip trim dešimtmeciais vėliau Yves Saint Laurentas. Abu pakeitė mūsų (ar – mūsų damų) drabužius neatpažistamai. O su drabužiais – ir mąstymą. Tad ir pamastykime apie tai, vartydami šią albumą.

Laisvasis Mūrininkas

Etažerė

Kedenimai

Jurga TUMASONYTĖ

Andrius Jakuciūnas „Lalagė“: apskrymų vaimikas. – „Tyto alba“, Vilnius, 2011.

Ankstyvoje paauglystėje didžiausias literatūrinis iššūkis man atrodė Jameso Joyceo „Ulisas“: ir dabar prisimenu tą nemalonų jauną, kai skaitydama romano sakinius kliūvi, klumpi ir supranti, kad tikroj skaitymo manomu negali patirti dėl savo ribotumo (kuo pripažinti iš pradžių labai nesinori). Taigi tuo laiku žmonės skirsciai į tuos, kurie perskaitytė minėtaj romaną, ir tuos, kurie ne.

Tą jausmą, kylanči mėginan skaityti „knygą-iššūkį“, prisiminiai dėl to, kad Andrius Jakuciūnas išleido savo ketvirtąj kūrini, pavadinimu „Lalagė“. Pasirodžius knygai teko nuigirsti ne vieną prieštaringą vertinimą. Idomu ir tai, kad „šviežutėlė“, tik kā į knygynus atvežta „Lalagė“ jau gavo Lietuvos rašytojų sąjungos premiją. Viena premijos vakare dalyvavus literatūrologė knygą įvardijo kaip „skirtą literatūros gurmanams ir tikrai ne skaitymeliui liaudžiai“. Keli pažištami literatai, nepabijojo būti neintelektualūs, spaudėsi dėl kūriniu nepaskaitomumo ir nuobodžio. Tad knygą atsiverčiai iš anksto nusiteikusi blogiausiam. Ir tikrai – jau skaitydama pirmą apskrymą (kuris čia prasideda nuo 121 puslapiu) supratu, kad reikalas yra rimtas.

Knyga tiktų romano žanru, tačiau A. Jakuciūno išmoningai pavadinta „apsakymų vaimiku“. Pirmo varianto pavadinimas turėjo būti „Tarnė“, bet jis pakeistas į Horacijaus eilėraščio mylimosios kreipinį, kuriuo kartkartėmis mintyse į tarnę kreipiasi jos ponas – pagrindinis šių apskrymų veikėjas: „(...) jam vėl būt kietėj, pašaukus ją Lalage, tiksliau, tą vardą mintyse deklamuoja, nes ji taip buvo parašyta, ir jai neatsiliepus, tačiau šioji (gali būti, jি nutuokusi, ko jis iš jos tikisi) išlaikė lygai tokį patį šnarejimo ritmą ir reikšmę, netgi siek tiek sulėtėjusi, kad jis tiesiog negalėtų nesuprasti, kokie reikšmingi jos judesiai, kartu dar parodydama neleisianti sau atlikti nieko, apie ką anksčiau nėra duota aiškesnių užuominų. Visu savo turiniu klykianti, kad jos elgesyje nėra ir negali būti netiketum (kaip jų negalejo būti eilėraštyje, iš kurio kilo anas vardas), ji bene ir iš jo reikalavusi elgtis taip pat, kaip visuomet elgdavosi susidūrės su jos uolumu (...)“ (p. 165). Kadangi tarnė yra kitų veikėjų trajektorijas lemiantis personažas, toks knygos pavadinimas ir fikcinis tarnės vardas įgauna ne vieną semantinę prasmę.

„Lalagėje“ veikėjų nėra daug – tai ponas, kurio galvoje vykstančius dalykus maloniam ir idėmiam skaitytojui tenka patirti ir pačiam sudalyvauti, minėtoji tarnė, pono žmona bei sodininkas. Knigos pradžioje matome tvarkingai nubrauktus sakinius – skaitytojas tarsi įgauna galią matyti išvirkščias kūriniu siūles. Visą laiką susiduriame su pagrindinio veikėjo kalbiniais impulsais, kurie neišsilieja iš jo smegenų tiesiog siaip sau – kiekvienas

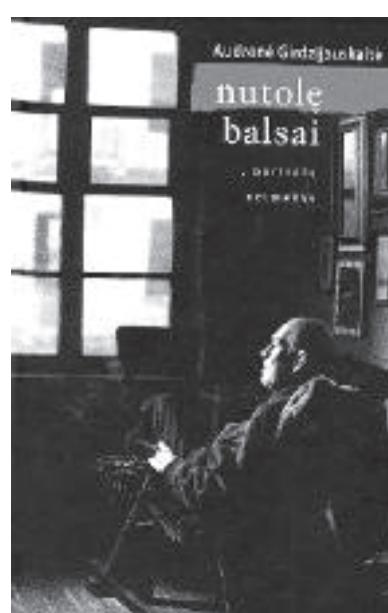
žodis kruopščiai apsvarstomas: „Šie stovėjė vienas priesais kitą jo akių drėgmėje tarsi vandenye (nors jis neverkė, veikiau sakydamas žodį „drėgmę“ norejė simboliškai apsiginti nuo „sausumo“)“ (p. 50).

Be to, jaunasis (?) prozininkas yra tikras detalių meistras: jude mikroskopiniais žingsneliais, kruopščiai užfiksuoja kiekvieną, rodos, plika akimi nepastebimą mažoži. Šis kūrinius – būdas išlaužti į tuo metu dirbusias rašytojo smegenis ir matyti, kaip sulimpia ir vėl išsineriai siužetas, o žodžiai žiba savo daugibriaunėmis nugarėlėmis.

Štai kiek pagyrū. Ir nepaisant to: „Šauk tu briedi, Jakuciūnai, kas per teksta!“ – pasižymėjau n-tojo puslapio paraštėje. Šis apskrymų vainikas išties erzina: ilgais kaip traukinys sakinius, milžiniškomis it koks nepajudinamas monolitas pastraigomis. Išlepusios nuo patogaus, dozuoti pastraigą skaitymo akelės vargsta bėgiodamos eilutėmis. Kai kuriuos sakinius tenka skaityti keletą kartų. Nuolat kintanti fikcija, atvirai aptariamas siužetas ir pasakojimo žodžiai, veikiantys vieną ar kita personažu intenciją, sukelia jūros ligos jausma – atrodo, nėra tvirta pagrindo, kuriuo galetum pasitiketi. Bet nublokišti knygą į šoną vis tiek nesinori – skaityti verta vien jau dėl to, kad jauti azartą: ar ji tame, ar tu ją?

Nereikia būti literatūrologu, kad matytum, jog „Lalagė“ pakelė lietuviškos prozos kartelę. Ir šis išmoningas eksperimentas, kad ir koks nuobodus jis būtų, yra įvykis ir būsimas galvos skausmas visiems Jos neskaičiuosis. Tieki rintos literatūros mėgėjams, tiek eksperimentų fanams, tiek snobams. Gali užtikrintai prognozuoti, kad tikrai nemëgs, neskaitys ir nepirkš šios knygos didžioji dalis siaip jau potencialių lietuvių literatūros skaitytojų. Ak, šimtaprocentinė nekomercija! Už tai galima uždėti riebų plusą leidyklai „Tyto alba“, nemojusia ranka į finansinę knygos sekム. Ir laukti toliau: kokią kitą lalėjimo kryptį, kitą eksperimentą pasirinks šios socialinės laikybos autorius.

Audronė Girdzijauskaitė „Nutole balsai: portretų metmenys“. – Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2011.

Nauoji teatrolės Audronės Girdzijauskaitės knyga yra nelyg jos ankstesnės atsiminimų knygos „Atminties salos“, parašytos 2008 m., tėsinys. Tačiau joje pasakoja apie autorės vaikystės ir paauglystės laikotarpį gyvenimus, svarbius žmones – ižymius visuomenės veikėjus, o knygoje „Nutole balsai: portretų metmenys“ pasitelkus atmintį pasakoja apie sovietmečio inteligentų gyvenimus. Pradedant autorės tévelių pažištamomis Aleksandra Staškevičiute ir Michalina Meškauskienė ir baigiant autorės draugu (intelligentu, be ne menininku) susidėlioja trisdešimt spalvingų portretų. Knyga galėtų būti sentimentaloka dėl to, kad beveik visi aprašomi žmonės jau mirę. Taigi nebegalintys supykti ar padėkoti už A. Girdzijauskaitės parinktus akcentus, atskleidžiančius, apnuoginančius jų asmenybes: „Saulius bandė mane „perkasti“, kad suprantu – kinomanė ar ne. Greičiausiai

siek tiek nusivylė, bet dar ilgai šnekūčiavomės rūkydami ant suolelio skverė. Pro šalį éjo moteris su gvazdikais rankoje, ir Saulius stai-ga paklausė: „Ar žinai, kad Oscaras Wilde’as švarko atlape nešiojo žalią, žalią gvazdiką?“ „Ne, – atsakiau, – nežinojau. Būtent žalią?“ „Taip, tai buvo lyg ženklas, kad jis homoseksualas...“ Pajutau, kad Saulius norėjo pasakyti kažką daugiau, kažką išpažinti, atverti, ir suvokiai, kad malonus lengvas bendravimas slepia dideles įtampas ir nerimą“ (p. 216, Sauliaus Macaicičio portretas).

Knygoje atrasite įvairių žinomų ir (bent jau jaunajai kartai) mažai pažiustum asmenybių: Jurgi Tornou, Jeronimą Čiuplį, Moniką Mironaitę, Algimantą Masiulį, Nijolę Miliauskaitę ir Vytautą Bložę, Bronių Savukyną, Rūtą Staliliūnaitę ir kt. Tiesa, kai kurie tekstai jau publicuoti kultūrinėje spaudoje, bet dabar galėsite turėti visą asmenybių kolekciją.

Mégstu A. Girdzijauskaitės rašymo stilij: vaizdai labai sodrūs, smulkmeniskai aprašomas detalių. Atrodo, kad tai neįmanoma. Neįmanoma prisiminti prieš pusę šimto metų valgyto kepsnio skonio, palaidinės spalvos, gėlių rūšies ir dar begalés kitų smulkenybų! Kart-kartėmis kiek erzina autorės pamėgtas žodžis „elegancija“, kuris kabinamas, rodos, prie viso: žmonių, daiktų, namų, peizažų...

Džiugu, kad autorė turėjo tiek daug įžymių draugų ir kolegų, kuriuos rūpestingai nesišiojo atmintyje, kol (mūsų, skaitytojų, džiaugsmui) émė juos ir be pagražinimų apraše. Stebina ir tai, kad A. Girdzijauskaitė visada yra antrinė noveliškai papasakotų situacijų veikėja, dalyvaujanti ne tik kaip foninis asmuo, bet ir kaip visateisė aprašomų asmenybių veiksmų provokuotoja ar lémėja. Nevenigama net iš skaudžių prisiminimų, anaipolt nekuriančių neutralaus ar narciziškai pagražinto autorės paveikslu, susieto su aprašomu veikėju. Pavyzdžiu, prisiminda-ma draugystės metus su aktoriumi Algimantu Masiuliu, A. Girdzijauskaitė vaizduoja itemptus juodviejų santykius, susipykimo momentus. Rašo taip asmenybių ir be baimės (o juk demaskuoja tiek metų kruopščiai kurtą menininko įvaizdį!), kad ūmai nudžiungi, jog tas aprašomas veikėjas jau niekada nesupyks ir nieko nepaneigis: „Būdavo, sustinki seniai matyta Algį Vilniuje, lyg apsidžiaug, sustoju kur nors Vilniaus gatvėje ties kampus, o jis su tavimi kalbėdamasis kraipo savo anksti pražilusių galvą į šalis arba viena akimi sek, ar jí pastebi, ar atpažiusta priešiai, ar daro jis išspūdį? (...) Priėjo Algis, jau stipriai išgéręs, prasegtas marškiniai ir pakibusi kaklaraicišu ir, užuot pareiškės užjaujautą (dėl tévo mirties, – J. T.), nežinia kodėl agresyviai nusiteikęs, arogantiškas išdirbo mane į šuns dienas“ (p. 94). Juo ryšys išmoningai surukiamas būtent per drabužių sagstymą (jos suknėlės – iš nugaros, jo marškiniai – iš priekio), o nutrukus ryšiu, rūbai išgyja kūniškumo, dvasinės energijos: „Nuo tada, kai išėjo užseginti suknelių ant perregimų angelų kūnų, skauda, kai užsiseginėjų, skauda, kaip ir tuščia vieta ant pagalvės švintant, kaip ir baimė sulaukti kvietimo dviem, ir tada, kai kūnas pačios apkabintas įgauna negalios formas...“ (p. 97).

Viena įsimintiniausiai knygoje esančių novelių man pasirodė istorija apie „Lokio seilę“: keliaudama po Gruziją jauna moteris klausosi jauno gruzino pasakojimo apie moterį ir loką. Būtent minkšta rusiška kalba atpasakotas naratyvas, palydėtas ugningu vyrų živilgsniu bei netiesioginiu prisiliitim prie simpatiškosios keleivės, sukuria itin erotišką momentą – skaitytojas, sekdamas tekstą, „atsiduria“ kitame tekste, o pirmasis pasakojimas sukuria viliojančią terpę vidiniams pasakojimui apie loką pajusti. Vis dėlto kartais vaizdai atrodo poetiskai perspausti, kaip antai: „Supoetinto šarkiškumo pritvinkusi šarka beržo viršūnėje, užkimęs šuns balsas, dėlės tarsi Rubenso moterys prieš saulę, vėžys vis atbulom – nuo saulės, išėlusius buožgalvių diskoteka prie kranto, uodės siurbliu-ku tekantis kraujas iš kūno į kūną. O kūnas – visada sielos kalėjimas“ (p. 26).

„Užsagstyk mane“ – maloni knyga, itin moteriška, bet joje nėra pigios erotikos ar jausmų fontanų. Visgi vadinti jos visuotiniu „išvykiu“ neapsiverstų liežuvis – galbūt po simpatiškų violetinių eskizų parodėlės laukia kažkas di-desnio?..

Perskaiciusi naująją Birutės Jonuškaitės novelių knygą „Užsagstyk mane“ pagalvojau,

kad nežinau, nuo ko pradėti ir ką apie ją pasakyti. O knyga juk daili: čia daug tamsiai violetinės, vadinamosios senmergių, spalvos, nežažai nuotraukų (apie kurias norisi pasakyti kelis antikomplimentus dėl mėgejiskos nekoybės) ir, žinoma, tekstu. Leidinio gale keturi teigiami gildijos įvertinimai (noveles / autore girią solidūs Lietuvos rašytojai).

Dešimtmyje novelių, kurių pasakotojų galima būtų įvardyti kaip stebincių ir besistebincių, gvidlenamos moters ir pasaulelio, moters ir vyro santykų temos. Kažin ar būna moteriškų tekstu, kuriuos neatsirastų vietelės subtiliai arba agresyviai erotikai? B. Jonuškaitės atveju erotika skeleidžiasi kaip kinožės pumpurėlis – dailiai ir niuansuotai. Tarkim, novelėje apie suknėlės sagstymą, kurio ritualą kasryt moteriai atlieka jos vyras: „(...) kada jis prieis ir sustos už nugaros, o gal švelni jo pirstų atida – kiekvieną ta pačia suknelės medžiaga apvilkštą sagele jis, regis, nuglamonėdavo it pratęsdamas jų naktinius pirstų pašnekesius – neleido jos kūnui keistis“ (p. 94). Juo ryšys išmoningai surukiamas būtent per drabužių sagstymą (jos suknėlės – iš nugaros, jo marškiniai – iš priekio), o nutrukus ryšiu, rūbai išgyja kūniškumo, dvasinės energijos: „Nuo tada, kai išėjo užseginti suknelių ant perregimų angelų kūnų, skauda, kai užsiseginėjė, skauda, kaip ir tuščia vieta ant pagalvės švintant, kaip ir baimė sulaukti kvietimo dviem, ir tada, kai kūnas – visada sielos kalėjimas“ (p. 97).

Viena įsimintiniausiai knygoje esančių novelių man pasirodė istorija apie „Lokio seilę“: keliaudama po Gruziją jauna moteris klausosi jauno gruzino pasakojimo apie moterį ir loką. Būtent minkšta rusiška kalba atpasakotas naratyvas, palydėtas ugningu vyrų živilgsniu bei netiesioginiu prisiliitim prie simpatiškosios keleivės, sukuria itin erotišką momentą – skaitytojas, sekdamas tekstą, „atsiduria“ kitame tekste, o pirmasis pasakojimas sukuria viliojančią terpę vidiniams pasakojimui apie loką pajusti. Vis dėlto kartais vaizdai atrodo poetiskai perspausti, kaip antai: „Supoetinto šarkiškumo pritvinkusi šarka beržo viršūnėje, užkimęs šuns balsas, dėlės tarsi Rubenso moterys prieš saulę, vėžys vis atbulom – nuo saulės, išėlusius buožgalvių diskoteka prie kranto, uodės siurbliu-ku tekantis kraujas iš kūno į kūną. O kūnas – visada sielos kalėjimas“ (p. 26).

„Užsagstyk mane“ – maloni knyga, itin moteriška, bet joje nėra pigios erotikos ar jausmų fontanų. Visgi vadinti jos visuotiniu „išvykiu“ neapsiverstų liežuvis – galbūt po simpatiškų violetinių eskizų parodėlės laukia kažkas di-desnio?..

Birutė Jonuškaitė „Užsagstyk mane“: novelės. – Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2011.

Šis pasaulis baisus. Bet ne dėl to, apie ką beveik visi pirmiausia pagalvojame. Tarkim, netgi ne dėl to, kad Jame rimtų pinigų neužsidirbsi, tik pasivogsi.

Baisus todėl, kad mes, po šia saule *atsitikę* žmonės, ligi šiol nesuprantame kelių pa-prastų tiesų. Nuo nieko niekados neslepiamų, naivai atvirų, tūkstančius metų kartotų ir perkartotų.

Na, nesuprantame ir gana!

Kuo platesnė erdvė, kuo ilgesnė laiko atkarpa sugebame aprépti, tuo nežymesnės darosi visos revoliucijos, kol galop jų išvis nebelineka.

Visa žmonijos istorija, visas gamtos ir žmogaus esimo ciklas tampa vien evoliucinis.

Kad ir toks: už lango dvimetinių sniego vėpūtiniai, dvidesimties laipsnių speigas, tu vienas namie, turi daug laiko, daug vienemos, o per radiją aktoriai senoviškai, siek tiek mišlingais, tarsi vien vaikam nutaisytais balsais skaito gražią kalėdinę pasaką...

cave canem

Penkiais žingsniais per devyniasdešimt metų

Atkelta iš 2 p.

Knygą raše penki autorai. Miglė Banytė pasakoja labai tiksliai, dokumentiškai ir informatyviai. Giedrės Jankevičiūtės tekstas nusakama minoriniu akordu, nes yra ką apmasyti. Ji kalba apie kolekcijų kaupimo proceso prieštarungumą, atsiranantį išsibalansavus visuomenės gyvenimui. Tai ypač buvo ryšku 1940–1944 m. Indrė Adomavičiūtė-Grigoniene aprašo labai sunkų etapą – 1945–1953 m. Istorikės akimis žvelgiama į muziejų, kuris buvo tapęs lyg ir ideologinė įstaiga. Skaitydamas suprant, koks klastingas asmuo yra muziejinkas, kai jam tenka slėpti, išsaugoti vertybės. Būdavo net ir taip, kad vietoje išvežti skirtų muziejinių vertbių jie prikraudavo plynagaliu. D. Kamarauskienės kalba labai tiksliai, ryškūs ideologijos, tikrovės ir kultūros vyksmo sugretinimai. Aiškus požiūris žmogaus, kuris gyveno sovietiniu laiku. Jauniesiems sunku suvokti, kaip tuo pat metu, kai krinta ekonomikos rodikliai, gali daugėti muziejaus filialų. Stebina D. Kamarauskienės ramumas ir objektyvumas, kurį sunku pasiekti gyvenymo sovietmečiu. Visi mes turime saskaiti su tuo laiku. Kita vertus, ne viską verta atmesti. Daug ką galime perimti, atsisakydamu beprasmiškų planų ir skaičių didinimo. Osvaldo Daugelio tekstas apima muziejaus šiandieną – laisvos šalies etapą, kurio visiškai nesame aptarė. Tai pirmas bandymas apibendrinti pastarųjų dešimtmečių dailės gyvenimą.

Knygos dailininkas Dainius Kairaitis demonstruoja nepriekaištingą grafinį mąstymą. Knyga puiki, tačiau galime rasti ir kritikuotinį dalykų. Muziejininkų kuklumas – jau senamadiškas reiškinys. Nereikėtų taip slėpti straipsnių autoriumi, kurių pavardės randame tik labai išsigilię. Juk knygą dažnai ir renkamės pagal autorius. Užmiršti garsūs muziejinkai, tarp kurių buvo tikrai ryškiu asmenybių. Muziejinkai labai gerbia menininkus, jų darbus, ta-

čiau save vis pamiršta. Taip galbūt atsirastų daugiausia individualumo ir jų rašytinėje kalboje.“

D. Kamarauskienė: „Mūsų knyga beveik atvirkštinė, nes ją rengime nuo pabaigos ir per labai trumpą laiką. Pirmausia sugalvojome, kaip ji atrodys, kiek bus puslapių, o tik tada apmästėme turinį. Daug chronologinės medžiagos buvo surinkta dar pries dešimt metų, kai šventėme aštuoniasdešimtmečio jubiliejų. Deja, turima informacija buvo sausa, neįdomi ir netiksli. Tuomet sukvietaime autorius. Rašymui laiko turėjome mažai, tačiau tikslinti, detalizuoti reikėjo labai daug ką.

G. Jankevičiūtė tyrinėjo karo metus ir norėjo parašyti dideli straipsnių, tačiau vėliau paaiškėjo, kad neturi tiek medžiagos, jos sunkai rasti. I. Adomavičiūtė pasakojo apie pokarij, todėl medžiagos taip pat buvo nedaug, o rastojų tik rusų kalba. Teko remties spaudoje surinktais straipsniais. Aš, aptarusi sovietmetį, susiduriau su medžiagos gausa. Tačiau niekaip negaliu lygintis su O. Daugeliu, kuriam teko viso ko pilni nepriekaištingas metai.“

Miglė Banytė: „Rašyti reikėjo labai intensyviai, bet turiu savirkštai prisipažinti, kad man tekėti laikotarpis nuo muziejaus susikū-

rimo iki 1940 m. – pats paprasčiausias, daugiausia aptartas. Autentiškos medžiagos, rankraščių turime labai daug. Daugiausia teko susidurti su tuometinio direktoriaus Pauliaus Galaunės veikla. Sunkiausia pasirodė tiek informacijos sustraukti į nedidelį tekstą. Todėl tai panašiau į ateities darbų startą.

Buvu labai įdomu išsiaiskinti konflikto tarp mūsų ir Karo muziejaus pradžią. Išigulinus į medžiagą, kurią P. Galaunė pateikė muziejams dar tik rengiantis išskirti vienose patalpose, viskas paaiškėjo. Pasirodo, buvo kiliai didelis konfliktas dėl erdvii.

Man teko labai aktyvus laikotarpis, tuo metu iškerta begalė įstaigą, o muziejuje tapo viena reikšmingiausiai. Muziejinkai neturėjo jokių patirties, visko tik mokési, todėl jų palikuose rankraščiuose, dokumentuose gali būti daug netikslumų. Dirbdami vėliau juos ir išsiaiskinsime.“

O. Daugelis: „Iki šiol muziejaus savirefleksijos darbų nebuvu, nors muziejinkai palikimas, vertybų komplektai itin gerai saugomi. Kai kalbamame apie neprieklausomybės laikotarpį, visuomet norisi lyginti abu laisvos Lietuvos tarpsnius. Tarpukaris labai gerai išanalizuotas, tačiau pokario metais muziejaus veiklos apžvalga, giliinimas į ją buvo vi-

siškai nepageidautini. Muziejuje inicijuojamos naujos programos, pažiūrėjamos jo veiklos skliaudų. „Keiliai į muziejų“ parodo, kaiats išsiaiskinti eksponatai. Medžiagos apie tai turime labai daug, tačiau jি nėra susisteminti.

Aldona Snitkuvienė nuodugniai apraše Egipto rinkinį, gerai išanalizuotas art deco stilis, puikiai pažiūrėjame tarpukarj, nes dirbome su tą laikotarpį tyrinėjusiais mokslininkais, tačiau dar daug nenuveiktu darbų. Tai jau jauniosios muziejinių kartos užduotis. Būtina atkreipti dėmesį ne tik į eksponatus, bet ir į juos saugojusius, aprašiusius muziejinkus.

Apžvelgti naujosios neprieklausomybės laikotarpį iš pradžių man atrodė beveik neįmanoma. Kaip galima 20 metų suspausti į porą puslapių? Išvyki buvo be galio daug, todėl archyvuoti ypač sunku. Vien parodų sarašai begaliniai. Tačiau dirbant tapo svarbi ne tik kiekybė, bet ir kokybė. Kiekviena paroda, eilutė saraše slepia begales reikšmingų temų, kurios vis dar neaptartos. Dabar jau net gincijamės, kuri tarpautinė paroda buvo pirmoji. Išvykiai užsimiršta, eina į paeiti, todėl labai svarbu viską archyvuoti, kataloguoti. Pirmieji neprieklausomybės laikais turėjo būti lenkai, tačiau jų paroda vėlavo, nes tą ryta sovietiniai tankai užtvėrė sienas, buvo paskelbta politinė blokada. Panėsios istorijos, šūviai prie televizijos bokštų lydėjo ir kitas parodas. Išvykiai gausu, tačiau į nedidelę knygą daug jų netilpo.“

Dailininkas, kultūrinių mainų fondo „3,14“ prezidentas Goranas Ohldieckas: „Aš į jūsų muziejų galiu žvelgti į šalies. Pirmiausia su juo susiduriau kaip su sovietine institucija. Tai nebuvu tiesiog paratas, kuriame kažkas eksponuojama, o vieta, kurioje galėjai pažiūrėti šalies mentalitetą, ją slegančias problemas. Vėliau jis labai ryškiai ir sklandžiai pasikeitė. Ši patirtis unikali, tokios Vakarų muziejų neturi.

M. Žilinsko galerija buvo pristatoma kaip užsienio dailės muziejus. Tačiau anglų kalboje yra du žodžiai, turintys „užsienio“ reikšmę: vienas atskiria, o kitas sujungia. Deja, jūs vartojote tą, kuris žymi atskyrimą. Pirmą tarptautinę parodą surengti tik atgavus neprieklausomybės buvo ypač sunku, ne tik todėl, kai Europoje tuo metu labai daug visko yko, bet ir todėl, kad menininkai neužmegztą begalė kontaktą.

Mes, kalbėdami apie muziejus, dažniausiai akcentuojame nuolatinės ekspozicijas, kurios yra tarsi miurus. Jas žmonės visame pasaulyje aplanko dažniausiai vaikystėje, jaunystėje, o vėliau pamiršta. Todėl džiugu, kad M. K. Čiurlionio muziejus jau ne pirmą kartą keičia pagrindines ekspozicijas kuo nors nauju. Niekas negali sustingti, turi kisti. Manau, net M. K. Čiurlionio darbų paroda neturi tapti statiska. O jei kalbame apie M. Žilinsko galeriją, kuri įsikūrusi pačiame balsiausime Kauno pastate, susiduriaime su informacijos skaidlos problemomis. Turime įveikti didžiulius laiptus, primenančius ne kelia į kultūros erdvę, o Golgotą, ir tik tada mus pasitinka parodų plakatai. Informacija apie parodas turi matyti miesto centre, ne tik galerijos languose.

Norėtusi, kad aktyviau būtų pristatomi ir mažesni muziejaus filialai, nes visą jį apžvelgti labai sunku. Kiekvienas žino M. K. Čiurlionio ekspoziciją, o kitos lieka lyg ir šešelyje.

Turiu prisipažinti, kad pats esu atvykęs iš ne itin kultūrą megstantinių šalių, kurioje diskutuojama, ar reikia šventi kultūros įstaigų jubiliejus, neteikiančius jokios finansinės naudos. Jei galima taip kalbēti, tuomet aš labai džiaugiuosi galédamas gyventi jūsų šalyje.“

Parengė Audronė MEŠKAUSKAITĖ

LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENOS – VASARIO 16-OSIOS – RENGINIAI KAUNE

Vasario 15 d.

10-12 val. Signatarų kapų lankymas.

12 val. valstybės tarybos pirminkui, Seimo nariui, teisingumo ministriui, Sibiro kankiniui Stasiui Šilingui ir žyimiems visuomenės veikėjams – Jonui Garalevičiui, Paului Galaunui, Vladui Putvinskui ir Juozui Tallat-Kelpšai skirtų atminimo lentų atidengimas (T. Daugirdo g. 4).

13 val. Kauno miesto burmistro, Neprieklausomybės akto signataro Jono Vileišio 140-ųjų gimimo metinių minėjimasis miesto rotušėje. Santakos apdovanojimui įteikimas. (Lėjimas su kvietimais).

Vasario 16 d.

10 val. šv. Mišios Kauno Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje (Žemaičių g. 31A).

10 val. šv. Mišios Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igluose) bažnyčioje (Neprieklausomybės a.14A).

11 val. Kauno studentų, moksleivių bei visuomeninių organizacijų eisenai nuo Kauno Kristaus Prisikėlimo bažnyčios bei Kauno Igulos, eisenai nuo Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igluose) bažnyčios į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodeli. Eisenai ves Kauno pučiamųjų instrumentų orkestras „Ažuolynas“.

11.40 val. varpų muzikos koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Varpais skambins J. Vilnonis.

11-16 val. akcija „Pasveikinkim vienį kitus!“ Istorinėje LR Prezidentūroje Kaune (Vilniaus g. 33).

12 val. iškilmingas minėjimas, Vycio Kryžiaus ordino vėliavos pakėlimo ceremonija, gėlių padėjimas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

12.40 val. šventinė trispalvė akcija Vienybės aikštėje. Trumpas koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

13-17 val. 400 kv. m Lietuvos trispalvės skraidinimo aitvarais akcija Nemuno saloje (esant tikamam orui).

13.30 val. mokinų chorų festivalis „Vilties daina“ Kauno valstybinėje filharmonijoje (Sapiegos g. 5).

14 val. gėlių padėjimas prie paminklų, teatralizuotas susitikimas su istoriniais personažais bei retro muzikos koncertas Istorinės LR Prezidentūros sodelyje. Dalyvaus ansamblis „Bobų vasara“.

15 val. iškilmingas minėjimas-koncertas Kauno valstybiniam muzikiniame teatre. (Lėjimas su kvietimais).

16 val. Vyčio Kryžiaus ordino vėliavos nuleidimo ceremonija Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

16 val. tradicinės parodos „Geriausias 2011 metų kūrinių“ uždarymas bei laureato paskelbimas Kauno paveikslų galerijoje (K. Donelaičio g. 16). Koncertuoja Kauno bigbendas.

17 val. šventinis koncertas kino teatre „Romuva“ (Laisvės al. 54). Dalyvaus Kauno muzikos ansamblis „Ainiai“ ir ansamblis „Bobų vasara“.

9 d., ketvirtadienį, renginiai, skirti Vasario 16-ajai: 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – vakaras „Dainos artimam ir tévynei“. Koncertus Eigulų seniūnijos Kaunénų bendruomenės vokalinis moterų sekstetas (vadovė Eglė Venziénė). Lėjimas nemokamas. 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje (Kalniečių g. 180) – vakaras susitikimas „Žodis ir daina tévynei“. Dalyvauja svetainės „Žalia žolė“ nariai. Veda bardas Algirdas Svidinskas. Lėjimas nemokamas. 18 val. Kauno tautinės kultūros centre – tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“: užgavėnių kaukių gamyba iš tradicinių ir netradicinių medžiagų. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

11 d., šeštadienį, paskaitos, skirtos Vasario 16-ajai: 16 val. paskaita „Paragindiniai virsmo dësninėmis ir lietuvių kasdienybė“. Lektorius Aleksandras Žarskus. 18 val. paskaita „Signataras ir pirmasis Kauno burmistras Jonas Vileišis“. Susitikimas su kraštotyrininkė Jūratė Dručkiene. Kauno tautinės kultūros centras kviečia mokinius, jų šeimos narius, mokytojus dalyvauti kūrybiniame respublikiniame etnografinės kraštotyros konkurse „Jei prakalbėtū, daug pasakyti...“ Registracija iki vasario 20 d. Informacija tel. (8 679) 36739, www.ktkc.lt.

13 d., pirmadienį, 15 val. šventinė popietė „Užaugau Lietuvoj“, skirta Lietuvos valstybės atkūrimo dienai. Dalyvauja istorikas Evaldas Bielskus, Kauno tautinės kultūros centro folkloro ansamblis „Ratilėlis“ (vadovė Alvyda Česienė), „Dailinge“ (vadovė Birutė Nemčinskienė) kapelijos, studijų „Linksmoji armonika“, „Kauno bandonija“ (vadovas Algirdas Kasperavičius) nariai. Iėjimas nemokamas.

14 d., antradienį, 18 val. rankdarbių mokymai suaugusiesiems „Vakarųjimai seklyčioje“: Užgavėnių kaukių vėlimas. Veda Daiva Vainauskienė. Reigistracija tel. (8 679) 36715.

15 d., trečiadienį, 18 val. paskaita „Žalias maistas: fermentų reikšmė, autolizė“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

18 d., šeštadienį, 16 val. paskaita „Prievartinis virsmas arba netekties išgyvenimas“. Lektorius Aleksandras Žarskus. 18 val. paskaita „Savivalda, savitarka ir kitos nuodėmės“. Susitikimas su žurnalistė Audrone Vaitkute.

20 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmai“. Užgavėnių kaukės (popierius masė). Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė. Informacija tel. (8 625) 65218.

21 d., antradienį, 11 val. Juozo Grušo memorialiniame muziejuje (Kalniečių g. 93) – Užgavėnių šventė „Vai tai dyvai“. Renginys veda Zita Jakinevičienė. 18 val. KTKC (A. Jakšto g. 18) Rankdarbių mokymai suaugusiesiems „Vakarųjimai seklyčioje“: riešinių vėlimas. Veda Daiva Vainauskienė. Reigistracija tel. (8 679) 36715.

22 d., trečiadienį, 18 val. paskaita „Pavasario virsmas: Užgavėnės, Pele-nė“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

„Nemuno“ renginiai Knygų mugėje

Vasario 24 d., penktadienį, 12 val. Rašytojų kampe – Vlado Kalvaičio novelių romaną „Sustiprinto režimo barakas“ pristatymas.

Vasario 25 d., šeštadienį, 12 val. Rašytojų kampe – naujausiu „Nemuno“ ir „Naujosios Romuvos“ poezijos knygų pristatymas.

Šarlotė III (Apelsinas Šarlottei)

Andrius JAKUČIŪNAS

Tai turbūt jau paskutinis tekstas apie Šarlotę... O gal ir ne. Tai lems, kaip man sekis ją šiam tekste pasakyti.

(Suprantama, kam nors galėtų pasirodyti, kad toliau kalbėdamas apie savo hipotetinį herojė šiek tiek piktnaudžiauju skaitojotų kantrybe ar net stengiuosi juos įkalbėti domėtis mano asmeniu labiau, negu esu nusipelnės, štai kodėl jaučiu pareigą pabréžti, kad vienintelis tikslas, kurio siekiu prisiimdamas savo *neivykus* kūrini, – atsakyti į sau svarbū klausimą. Kaip īmanoma parašyti literatūrinį tekštą mąstant apie visai kito savo kūriniu siužetą ir prisilaikant tam siužetui būdingos logikos? Kitas klausimas skamba baujinamai: ar neturėtume Šarlotės – kūriniu he-rojės – laikyti „Lalagės“ autore?)

Kalbant apie Šarlotės lemti, – o tai turbūt neišvengiamai, juk toji lemts buvo savotiškas jos kaip herojės stuburas, esmė, – nederėtū nepaisyti faktu, kad i ją iš lėto skverbiąs dieviškumas, tariamai paglemšiąs ją sau nuo prarūdijusių kopečių, palikęs ant šaligatvio gulėti tvarkingai sustumtus batelius, pamazū išaugo iš jos buities, iškerjo kasdienybės smulkmenose – būtent tose, kurioms Šarlotė (ne)sąmoningai buvo pasiryžusi primesti meninę formą. Arba īmanoma teigt, jog Šarlotės pastangos gyvenime puoselėti literatūrines formas natūraliai sukurė siužetiškumą (dieviškumą) ten, kur ji aptikdavo iš ankssto neapmastytą, tačiau stulbinamai taikliaj metaforą, sustiprinančią išpūdį, kad žengiamą *teisinga* kryptimi, kad *judama* – nesvarbu, pirmyn ar atgal, tačiau nuolat. Visų pirma – elektros skaitikliai, ju žvimbimas tamsoje laiptinėje. Galima sakyti, jų nepaliaujamas, tolydus sukimasis tamsoje Šarlotei buvo plyšys, – ir tuo pat metu raktas, – i visos žmonijos egzistenciją, jos esmę, būtent šioje vietoje suliepsnojančią jos kūne šiek tiek egzaltuotu moteriškumu. Durys ir raktas tuo pačiu metu, ieškojimas ir radimas, *concipere* ir *conquirere*. Štai kodėl Šarlotė, sustojusi prie skaitiklių, vėliau nesyk jaudinamai save lies, desperatiškai stengsis susiaudrinti, išsiaizduodama visą žmoniją vienu metu triauškiančią raugintus agurkus, šiuo keistu ritualu pasiryžusi užgniauzti pataulos nevalingai kylančių laukinių geismą. Tiesa, Dievo nei (plačiaja prasme) siužeto čia dar néra, yra tik siekis susiaudinimine atpažinti kažkokią visuotinybę, visų, taip pat ir savo, buvimo esmę ir išsakyti i ją kaip visateisė jos dalis. Patirdama orgazmą, bet iš tikrujų tik jį simuliuodama, Šarlotė jausis nuraminusi visos žmonijos sekualinių ir egzistencinių maudulų, apsaugojusi iš bobilių virduliių bepabėgantį vandenį, pelargonijų dvoke sukurusi trapią gyvastį – kaip niekuomet nepradėsimą kūdikį. Hipotetinių skaitojotų akys, – tų, kurie būtų skaitė „Šarlotė ima į dangų“ nuo išsiaizduojamos „pradžios“, – be abeo, išsyk atgytų ir išgautų prasmę kaimynų liudijimus (jį buvau užrašęs knygos pradžioje), esą būdama treju metų Šarlotė pasirodė jiems ant balkono atbrailos, vieną ranką sukiusiu į tarpkojį, o kita prisilaikydama balkone ištemptos skalbinių virvės: stiprus, harmoningiai griaunantis įvaizdis, baudžiantis apokalipsės Dievas, už nugaros išsidžiai sauleje tviskant butų langams. Tačiau jie, tie hipotetiniai skaitojotai, būtų priversti stebėtis, kūriniu pabaigoje aptikę ši įvaizdžių pasikartojantį lifte: manydama, kad niekas nėmato, jau suaugusi Šarlotė, užsidarius durims, pasikasys papilvę. Tą pačią akmirką jai dingtelės, kad lifto durys, dar šiek tiek anksčiau, negu jis ištraukia plastiką iš po sijono, trumpam buvo atsivėrusios, ir kažkas išbėges atsistoją jai už nugaros – kažkas, ką ji pati neapdariai išlaisvino, panaudojusi gyvenime literatūrinį motyvą.

Šarlotė jaus, kad šiam scenariuje, siužetei ji neturi kitos išeities, kaip naudodamasi prie skaitiklių igyta patirtimi įteigti sau, jog nori atsiuduoti tariamai pasalūniškai įselinusių prievertautojui, būti įveikta lifto judėjime. Be abeo, jis suvoks, kad prievertautojo néra, bet jis bus, – ne iš tikrujų, aišku, – kvėpuos į kaklą, savo geismu virpins lifto sieneles. Šarlotė apims panika ir ekstazę – vienu metu. Stringgalviais išbėgusi į kiemą, kur užvestame automobiliuje jos privačės laukti tévas (paveš iki universiteto), ji suakmenės, nes pro apšarmojusį priekinių automobilio stiklą, pro jos baisalas pagirias, nuo nubrizgusių sédynių apmušalą i ją žvelgs Dievas. Tą akmirką Šarlotės pasaulis sugrius kaip kortu namelis, ypač jai supratus, kad pastangos įskverbtį į kažkokią efemeriską žmogiškumo esmę, masturbuojantis ties elektros skaitikliais, buvo beprasmės, beprasmės pageidau-

jamaja prasme – tai buvo religinis, ne abstractaus pažinimo aktas.

Rašydamas „Lalagė“, – tuomet jau buvau suvokęs, jog Šarlotės istorija man gali padėti nepaisklysti siužete, – aiškiai jaučiau, kad pagrindinė (?) herojas dėmesys duru plysiui, kaip ir jo plaštakų veržimasis kelnėse užfiksuoja seksualumo nubudimą, toli gražu nebuvo tik desperacija, paskatinta jausmo, kad tarnė niekada jam nepriklausys. Tai buvo gudri (tycinė) Šarlotės elgesio ties elektroras skaitikliais laiptinėje imitacija, klastotė, savotiška iniciacija į tai, ką jam vėliau galbūt bus leista pamatyti. Bent jau žvelgiant per Šarlotės patirtį, – ar reikia sakyti, kad kitaip žvelgti nematau daug prasmės? – norisi manyti, kad jis rinkosi iliuzinę nešvankybę tikėdamasis, o gal net iš anksto suplanavęs, kad joje – tiksliau, vietoj jos, – drėgoje rūsio tamsoje subrës dieviškumas, kuris galbūt savotiškai pateisins jo egzistenciją, bausdama už tai, ko jis iš esmės net nenorėjo. Šiuo atveju „Lalagė“ herojus rodytis pranokęs Šarlotę savo ižvalga ir (netgi) cinizmu, tačiau, dera pastebėti, jiedviem abiem vis tiek teks stoti prieš faktą, kad kūriniu, kuriuos jie apie save kuria, yra ne apie meilę ir geismą, kaip norėtusi manyti, bet apie Dievą.

Tą akmirką, kai Šarlotė kieme pamatys savo tévą, automobiliuje įgijusį dievišką turinį, tarsi tą patį prievertautoją, kuris tariamai bandė jos gviečtis lifte, niaurus, desperatiškas, negyvas Šarlotės seksualumas (siužete) bus sunaikintas, jaudrus lükkestis paversas metafizikos troškliu, karštu noru pulti ant žemės, raitytis kiemo dulkėse. Nuo šiol Šarlotė visiškai paklus detalėse nuolat iškūnijančiai išsiaizduojamai jo valiai, ir nors jai ir toliau bus lemta mastyti apie galimas sueitis, tai bus veikiau siakis atkovoti iš Dievo šiek tiek teritorijos, kurioje ji galėtų tartis pati savo valia jų atsisakiusi, arba, sakykim, nuslėpti nuo tévo, kad jai – sunkios pagirios, tarsi ši maža klasa galėtų ją išgelbetti nuo pasalūniškai tykančios lemties. Lygiai taip pat net titaniskos „Lalagės“ herojus pastangos rodyti, esą tarnės atžvilgiu jis išlieka jaudrus, – tarytum neatsisakęs savo nepadorių ketinimų, – galiausiai demaskuojamos kaip farsas, apsakyme (skyriuje) „Nuogas“ anam prisipažinus, kad jam nereikia tarnės – kad jis, sekiota nuo pirmųjų elucių, bus palikta išnykti, esą tai tik siužeto inercija, prasmė neturintis jūdesys tamsoje, nereikalingas jam kaip moteris.

Vėliau man, žinia, kilo abejonį, ar Šarlotės pasidavimas dieviškumui buvo tokis netiketas, staigus, kokį jis tuomet bandžiau aprašyti. Ji, nuolat primenantį gyvenimui literatūrines formas, – taigi kone tobulai jaučianti pasaulio stilistinę dirbtinybę ir formų niuanus, – negalėjo nejausti, kad jos desperatiškas bandymas susiaudinti ties elektros skaitikliais *kaip literatūra nebuvo labai gilus*. Trūko pagrindu, turinio, esmės, galbūt todėl Šarlotė, pajutusi, kad kūrinyς anapolt dar nėra baigtas, valingai ryžosi primesti jam dieviškumo sieki, manydama, jog abstraktus *sacrum* retuosis jos kuriamo siužeto ydas. Tai dar labiau priartino, suvienijo ją su „Lalagės“ herojumi, kuris, regis, jau nuo pat pradžių ižvelgė savo ketinimuoje kur kas daugiau, negu iš jo buvo galima laukti. Vis dėlto, net ir įtardamas, kad Šarlotė, galimas daiktas, buvo ne mažiau ižvalgi už „Lalagės“ herojų, negalėjau jos paleisti dėl savo lemties neaplaisčiusios ašaromis gimtojo mikrorajono pievų – net ir atsisakiusi vilties patiapti tos scenos ašimi, Šarlotė turėjo ligustai trokštinti įmatyti ženklu, paliudijančiu, kad dar nevėlu susiražinti neapibrėžiamą geidulį, – atšaukti dieviškumą, aptikus motyvą, kuriame kaip simbolis ir forma reikštusi gailestingessné valia. Juk ir „Lalagės“ herojus kone kiek viename apsakyme vis iš naujo bando geisti tarnės, ir nors tai kiekvienas yra baigiasi nesékme, jis nesiliauja, galbūt ir pats išsaugodamas viltį, kad tiki šio veiksmo būtinumą.)

Štai kodėl kitados leidau Šarlotei surasti ant snieguito šaligatvio apelsiną, gatvės žibinio šviesoje tviskantį kaip „šalta žemos saulė“ – saulė, visalaik kėlusi Šarlotei asociaciją su fizinio sangulio kulminacija (taip pat su praėjusios savaitės tekste minėtu šviestvu, grasinusis pagirangai Šarlotei prazūtini). Jaučiau, kad Šarlotė reikėjo daikto-simboleiformos, kuri suteiktų jos būsimam išnykiniui būtino dramatizmą, manau, apelsiną ar kokią kitą panašią struktūrą (daikta), jei nebūčiau kaip autorius jos klasa pakišęs, ji būtų pati suradusi – nes, neturėdama prieraisuimo žemiskumui ženklu, ji savo pačios kūriniuje nebūtų buvusi stipri kaip herojė – juk ir gyvenime buvo stipri tik tiek, kaip stipriai ko

nors ilgėjos ar bijojo. Lygiai to paties reikėjo ir „Lalagės“ ponui, kurio īkaršciui kiekviena minutę siekti tarnės, lyg jis būtų jo troškimų esmė, trūko įtaigos, jausmo, jog tai, ką tariai mai siekiama pamatyti, apskritai realu (turi galvoj absoluto tarnės monoliškumą, tuo metu nedavusį jokios dingsties manyti, kad jo pageidavimui gali būti paisoma). Ilgai galvojau, koks daiktas (tiksliau – kokia metafora, nes tame kūrinyje nėra daiktu, tik kalbos figūros) galėtų blykstelėti plysyste (kaip Šarlotės skaitiklyje), kad jis sutrikštų ir imtų svyruoti, pajutęs, kad kūniskumas, kurį jis turbūt buvo numatęs kaip terpę sugauti Jame įsiveissių Dievą, jam galėtų suteikti lygai tiek pat kiek Kūrėjas – (viskā arba) nieko. Tačiau tai, žinoma, negalejo būti apelsinas. Gryna kabiniamie pasaulyje paprastas egzotiškas vasis būtų atrodės bevyliškai, štai kodėl kurį laiką norėjau jį paversti iliuziniu obuoliu ar jų pora, nors pernelyg akivaizdi obuolio mitologija kėlė gręsmę būtinam pasakojimo dviprasmiškumui, be to, pernelyg susiejęs tą herojų su Šarlotė būčiau rizikavęs, kad „Nuodu atgaivinime“ prasprūdės noras susinaikinti (būti sunaikintam) išplis visame kūrinyje, ir aš vėl būsiu priverstas giliinti į tai, dėl ko kitados neparašiau „Šarlotės“.

Po kiek laiko, jau rašydamas apsakymą (skyriu) „Vėl gyva“, – širdyje vėliau teko pripažinti, kad tame pavidinime irgi iškūnijau tam tikras viltis dėl Šarlotės, – po ranka turėjau „Šarlotės“ skyrių „Banko plėšikės“ (pavidinimą turbūt būčiau keitęs – bet toks užraštas juodraštyje). Skaitinėdamas jį aptikau iš galvos išsityrusių apelsinų istorijos išrišimą: pas Šarlotę atėjusi girta drauge kandą apelsiną (jis padėtas šalia Šarlotės lovą) ir susipjausto gerklę į jo minkštame glūdinčią šukę. Tai tarsi mažytė apokalipsė nedideliamame (ir vis mažėjančiam) Šarlotės pasaulyje. Staiga išpuolama iš racionalaus siužeto ribų, krintama tarsi į plyši, laiko propersą, kurioje – tik daiktų reikšmės, ne patys daiktai, ir kažkokia mišlinga, turbūt antgamtinė valia, eilinių kartų sutrukdomi Šarlotės išliekianti pusiausvyra. Paaikškėja, kad apelsinas – „guodžianti kūnenė saulė“ – tebuvęs tikresnės formos apvalkalas, klasa, iliuzinis šukės kūnas, kažkokia tankesnė ir ižūlesnė struktūra, galbūt per skaudi Šarlotė, tačiau beveik tinkama iškūninti „Lalagės“ herojus patirtį išskani ir (ne)randant.

Mąstydamas apie šukę jaučiau, kad ji mane dar labiau priartina prie to, kas netrukus atsiras „Lalagės“ tekste, juolab kad jau buvau jame išrašę dužimą ir krytį (tieki tiesioginė, tiek perkeltinė prasme), o monoliška, nepaslanki tarnystė privačėje veržtis link visko, kas nevientisa, išbarstyta, nesklandu, pa-krika.

Ir čia vėl buvau Šarlotės apmautas, apmulkintas: vasario mėnesi, metės šalin visus darbus, parašau išaugmaž trečdalį (taip išsiaizduojam) – tik daiktų reikšmės, ne patys daiktai, ir kažkokia mišlinga, turbūt antgamtinė valia, eilinių kartų sutrukdomi Šarlotės išliekianti pusiausvyra. Paaikškėja, kad apelsinas – „guodžianti kūnenė saulė“ – tebuvęs tikresnės formos apvalkalas, klasa, iliuzinis šukės kūnas, kažkokia tankesnė ir ižūlesnė struktūra, galbūt per skaudi Šarlotė, tačiau neplaisčiusios ašaromis gimtojo mikrorajono pievų – net ir atsisakiusi vilties patiapti tos scenos ašimi, Šarlotė turėjo ligustai trokštinti įmatyti ženklu, paliudijančiu, kad dar nevėlu susiražinti neapibrėžiamą geidulį, – atšaukti dieviškumą, aptikus motyvą, kuriame kaip simbolis ir forma reikštusi gailestingessné valia. Juk ir „Lalagės“ herojus kone kiek viename apsakyme vis iš naujo bando geisti tarnės, ir nors tai kiekvienas yra baigiasi nesékme, jis nesiliauja, galbūt ir pats išsaugodamas viltį, kad tiki šio veiksmo būtinumą.)

(...) prazvimbami tralų vairuotojai rodė man nepadorius gestus, šaukė, kad labai pa-siilg moters kūno,

Jų prie kabos buvo sklidinos pilnatvés, jie matę, kaip griuvo Berlyno sieną, kebabai anoj pusę buvo skanesni,

Buvo išdidūs, pavež gražiąj Erendirą su močiute, gabeno prie kabos į tévynę cívili-

zacijaciją. Palemonai nuo Nerono arba Atilos,

Skrosdami asfalto bangas ties būsima žem-

mėlių parduotuve buvo pasireng laimeti

kiek nori Europos čempionatų finalų,

Nes buvo nugalėjė kurwas šalia Pozna-

nés, paspruko nuo plėšikų netoli Griunwald-

do, pasities rankšluosčius pagiriojosi Os-

wenciu,

Ankstose kabinose kiekvieną sekundę ar-

tėjo prie Dievo, stabtelėdami tik nusiprausti

ir pasikrusti,

Jų širdyse apelsinas, kuri kada nors

nuopilio valandą nusipirkusi, stipri Af-

rikos dievo message Rytams liūdnam koo-

peratyve.

Taip Šarlotė, – tikrai Šarlotė, nes tai juk vis tiek buvo jos tekstai, – išsprendė mano dilemą ir mano galvosopį. Žvelgiant tarp ei-lucių buvo aišku, kad tekste privalo atsirasti deimantas, ir man neliko nieko kito, kaip tik įtrastyti.

10 d., penktadienį, 17 val.

Rašytojų klubas (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – poeto, literatūros kritikė, publicisto Valdemaro Kukulo poezių knygą „Saulėlydis mano giesmė“ (išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla) ir „Antausis sienai“ (išleido leidykla „Homo liber“) pristatymas. Vakare dalyvaus poetai Algimantas Baltakis, Aušra Kaziliūnaitė, Marijus Sūdlauskas, Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos vyriausiasis redaktorius Valentinas Sventickas, leidyklos „Homo liber“ vadovas Vilius Gužauskis, aktorius Rimantas Bagdzienėvičius.

14 d., antradienį, 17.30

92-ojo kūrybinio sezono vasario mėnesio repertuaras

9 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Biljanos Srbjanovič „Skėriai“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

10 d., penktadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Laimingi“. Dviejų dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klastą ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2,40 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

11 d., šeštadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Jeano-Luco Lagarce „Tolima šalis“. Dviejų dalių drama. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 3,15 val. Bilieta kainos – 25, 30 Lt.

12 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – „Kiškis pabėgėlis“. Muzikinis spektaklis vaikams nuo 5 m. pagal Liudviko Jakimavičiaus knygelę „Lapei ir kailiošai“. Režisierė Agnė Sunkladaitė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

12 d., sekmadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – Danielio Daniso „Akmenų pelenai“. Prisiminimų drama. Režisierius Agnės Jankevičiūs. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

14 d., antradienį, 17 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Šv. Valentino dienos proga Šolomo Aleichemo „Mendelio milijonai“. Vienos dalias komedija. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

15 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Timothee de Fombelle „Švyturys“. Monospektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1,15 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

17 d., penktadienį, 18 d., šeštadienį, 19 d., sekmadienį, 18 val. premjera! Rūtos salėje (Laisvės al. 71) – Bian Friel „Stebuklingasis Tenesis“. Režisierius Gytis Padegimas. Spektaklio trukmė – 2,30 val. Bilieta kaina – 40 Lt. **18 d.** spektaklis, skirtas režisieriaus Gycio Padegimo 60-mečio jubiliejui.

18 d., šeštadienį, 12 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Timothee de Fombelle „Švyturys“. Monospektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1,15 val. Bilieta kaina – 28 Lt.

18 d., šeštadienį, 17 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Šolomo Aleichemo „Mendelio milijonai“. Vienos dalias komedija. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

19 d., sekmadienį, 12 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Inesos Palilytės „Anderseno gatvė“. Vienos dalias spektaklis. Režisierė I. Palilytė. Spektaklio trukmė – 1,20 val. Bilieta kaina – 12 Lt.

19 d., sekmadienį, 17 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71) – Danielio Daniso „Paskutinė Diuranų daina“. Išpažintis. Režisierius Agnės Jankevičiūs. Spektaklio trukmė – 2,30 val. Bilieta kainos – 15, 20 Lt.

21 d., antradienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – Abi Morgan „Mažutis dinamitas“. Vienos dalias spektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1,30 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

21 d., antradienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Antono Čechovo „Palata“. Vienos dalias spektaklis. Inscenizacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1,50 val. Bilieta kaina – 50 Lt.

22 d., trečiadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – Henriko Ibseno „Šméklos“. Dviejų dalių drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2,30 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

22 d., trečiadienį, 19 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Juhan Smuul „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalias anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

9 d., ketvirtadienį, 10 d., penktadienį, 12 d., sekmadienį, 14 d., antradienį, 18 d., šeštadienį, 19 val. premjera! Mario Fratti „Se-suo“. Režisierius Artūras Žukauskas. Bilieta kaina – 40 Lt.

19 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Venecijos pasaka“. Spektaklis vaikams. Režisierius Audrius Banūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

11–12 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai. Programoje: D. Šostakovičiaus ir S. Prokofjevo kūriniai. Kariljonu skambins Giedrius Kuprevičius.

16 d., ketvirtadienį, 16.30 val. vokalinės–fortepioninės muzikos koncertas. Dalyvaus tenoras Arūnas Dingelis ir pianistas Mantautas Katinas. Koncertinė programa aprėps platu repertuarą – nuo klasikinių operų ariju bei fortепioninės muzikos klasikos iki lietuvių bei užsienio kompozitorų lengvosios muzikos kūrinių. Įėjimas nemokamas.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno kamerinis teatras

9 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno kamerinio teatro jubiliejuis ir Daivos Čepauskaitės „Diena ir naktis“. Dviejų dalių drama. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2,30 val.

11 d., šeštadienį, 17 d., penktadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Diena ir naktis“. Dviejų dalių drama. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2,30 val.

12 d., sekmadienį, 18 val. Aleksandro Volodino „Penki vaka-rai“. Dviejų dalių romantinė drama. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 2,10 val.

14 d., antradienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Be galio švelni žmogžudystė“. Dviejų dalių juodoji komedija pagal Réjaus Bredberio kūrybą. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2,10 val.

15 d., trečiadienį, 18 val. svečiuose teatras „Mens Publica“ ir VDU teatras – premjera: Y. Rezos „Trys gyvenimo versijos“. Tragikomedija. Režisierius Agnus Jankevičius. Vaidina: J. Onaitytė, G. Piktystė, D. Svobonas, S. Šidlauskas, V. Gasiliūnas.

16 d., ketvirtadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Bležą“. Pasimatymas po dvidešimties metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1,45 val.

18 d., šeštadienį, 18 val. Konstantino Kostenko „Hitleris ir Hitleris“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2,15 val.

19 d., sekmadienį, 18 val. Lauros Shaines Cunningham „Mergvarkaris“. Dviejų dalių amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2,35 val.

21 d., antradienį, 10 ir 12 val. Daivos Čepauskaitės „Lapė ir višta“. Spektaklis vaikams. Spektaklio trukmė – 0,50 val.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai.pasaulis*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

9 d., ketvirtadienį, 18 val. Lino Adomaičio „Dulklių spindesys“. Dviejų dalių šokio spektaklis. Choreografai ir libreto autorai Dainius Bervingis ir Gintaras Visocakis, dailininkė Marija Rubavičiūtė. Spektaklio trukmė – 2,30 val.

10 d., penktadienį, 18 val. Kolo Porterio „Bučiuok mane, Keit“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Vilma Dabkienė, choreografe Vesta Grabsaitė. Spektaklio trukmė – 3 val.

11 d., šeštadienį, 18 val. Karlo Miliokero „Studentas elgeta“. Triju veiksmų operetė. Režisierius Andrey Bestchastny, dirigentas Virginijus Visockis, dailininkė Kotryna Daujotaitė, choreografas Dainius Bervings. Spektaklio trukmė – 3 val.

12 d., sekmadienį, 12 val. Tomo Kutiavičiaus, Violetos Palčinskaitės „Nykytukas Nosis“. Dviejų dalių opera vaikams. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Virginijus Visockis, dailininkė Virginija Idzelytė, choreografas Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 1,50 val.

12 d., sekmadienį, 18 val. Umberto Giordano „André Šenjė“. Dviejų dalių opera. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkas Jonas Arčikauskas. Dainuoja Vaidas Vyšniauskas, Lilija Gubaidulina. Vytautas Juozapaitis. Spektaklio trukmė – 2,30 val.

14 d., antradienį, 22 d., trečiadienį, 18 val. Eltono Džono, Timo Raiso, „Aida“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Vytenis Pauliukaitis, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Adomas Jacobskis, kostiumų dailininkė Aleksandra Jacobskytė, choreografas Arikas Krupas. Spektaklio trukmė – 2,30 val.

17 d., penktadienį, 18 d., šeštadienį, 19 val. Gaetano Donizetti „Liucija di Lamermur“. Triju veiksmų opera. Muzikos vadovas ir dirigentas Julius Geniušas, pastatymo meno vadovė Dalia Ibelhaupaitė, režisierius Gediminas Šeduikis, scenografas ir šviesų dailininkas Andu Dumitrescu, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius, chormeisteriai Ramūnas Tilvikas, Rasa Vaitkevičiūtė. Spektaklio trukmė – 3 val.

19 d., sekmadienį, 18 val. Franco Leharo „Grafas Liuksemburgas“. Triju veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Virginija Idzelytė. Spektaklio trukmė – 3 val.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

13 d., pirmadienį, 19 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – Kazio Bininkio teatro spektaklis meilės dienai: Aldo Nikolajui „Meilė ligi grabo lentos“. Režisierius Rimantas Štaras. Dailininkė Rimutė Skučienė. Bilieta kaina – 10 Lt., moksleiviams, studentams ir seniorams – 5 Lt. Bilieta bus galima išsigerti likus 2 val. iki spektaklio Kauno kultūros centro „Tautos namai“ kasoje.

15 d., trečiadienį, 16 val. Juozo Tumo-Vaižganto muziejus (Alekso g. 10-4) ir Lietuvai pagražinti draugija kviečia į poetą, Vaižgantį premijos laureato, Justino Marcinkevičiaus mirties metinių minėjimą. Dalyvaus: aktoriai Kristina Kazakevičiūtė, Laima Rupštė, Tomas Vaisieta, Lietuvai pagražinti draugijos pirmininkas Juozas Dingelis.

16 d., ketvirtadienį, 16.30 val. vokalinės–fortepioninės muzikos koncertas. Dalyvaus tenoras Arūnas Dingelis ir pianistas Mantautas Katinas. Koncertinė programa aprėps platu repertuarą – nuo klasikinių operų ariju bei fortepioninės muzikos klasikos iki lietuvių bei užsienio kompozitorų lengvosios muzikos kūrinių. Įėjimas nemokamas.

16 d., ketvirtadienį, 16.30 val. vokalinės–fortepioninės muzikos koncertas. Dalyvaus tenoras Arūnas Dingelis ir pianistas Mantautas Katinas. Koncertinė programa aprėps platu repertuarą – nuo klasikinių operų ariju bei fortepioninės muzikos klasikos iki lietuvių bei užsienio kompozitorų lengvosios muzikos kūrinių. Įėjimas nemokamas.

16 d., ketvirtadienį, 16.30 val. vokalinės–fortepioninės muzikos koncertas. Dalyvaus tenoras Arūnas Dingelis ir pianistas Mantautas Katinas. Koncertinė programa aprėps platu repertuarą – nuo klasikinių operų ariju bei fortepioninės muzikos klasikos iki lietuvių bei užsienio kompozitorų lengvosios muzikos kūrinių. Įėjimas nemokamas.

16 d., ketvirtadienį, 16.30 val. vokalinės–fortepioninės muzikos koncertas. Dalyvaus tenoras Arūnas Dingelis ir pianistas Mantautas Katinas. Koncertinė programa aprėps platu repertuarą – nuo klasikinių operų ariju bei fortepioninės muzikos klasikos iki lietuvių bei užsienio kompozitorų lengvosios muzikos kūrinių. Įėjimas nemokamas.

16 d., ketvirtadienį, 16.30 val. vokalinės–fortepioninės muzikos koncertas. Dalyvaus tenoras Arūnas Dingelis ir pianistas Mantautas Katinas. Koncertinė programa aprėps platu repertuarą – nuo klasikinių operų ariju bei fortepioninės muzikos klasikos iki lietuvių bei užsienio kompozitorų lengvosios muzikos kūrinių. Įėjimas nemokamas.

16 d., ketvirtadienį, 16.30 val. vokalinės–fortepioninės muzikos koncertas. Dalyvaus tenoras Arūnas Dingelis ir pianistas Mantautas Katinas. Koncertinė programa aprėps platu repertuarą – nuo klasikinių operų ariju bei fortepioninės muzikos klasikos iki lietuvių bei užsienio kompozitorų lengvosios muzikos kūrinių. Įėjimas nemokamas.

16 d., ketvirtadienį, 16.30 val. vokalinės–fortepioninės muzikos koncertas. Dalyvaus tenoras Arūnas Dingelis ir pianistas Mantautas Kat

Kauno karuselė

Vasario 9 d. Kauno fotografijos galerijoje atidarama kaičiudiečio fotomenininko Gycio Skudžinsko fotografijų paroda „Regėjimo pratimai“.

Ekspozicijoje pristatomi trys fotografiniai ciklai: „Tyla“ (2008–2011), „Vėliavos“ (2011) ir „Background“ (2011–2012). Šiuos darbus jungia siekis kalbėti apie perpildytą atvaizdą reprodukcių rinką, informacijos kiekį fotografijoje, vizualumo bei jo suvokimo ir perpratimo ipročius.

Cikle „Tyla“ fotografijos esti be ivyko ar pranešimo, naikina regėjimo kaip greito pažinimo galimybę ir aktualizuojama bei tūliai suvokojo vaizduotės ipročio ir inercijos trajektoriją.

Panašiai rekonstruojama valstybinių simbolių veikimo galimybė ir antrajame cikle „Vėliavos“. Panaikinant sutartinę koloristinę objektų sudėtį, išnyksta ir nacionalinio identiteto simbolinė reikšmė.

Trečiąjame cikle „Background“ tiriamos fotomenininkų studijos, kai jose nevyksta fotoprocesas. Šiuose darbuose stebėjimo objek-

tu tampa fotoproceso aplinka – fotostudijos fono erdvė, išteisinanti fotografuojamo objekto išskirtinumą, fotografijos vertę ar net fotomeninko statusą.

Vasario 3 d. I. Mikuličiūtės dailės galerijoje (I. Kanto 5) atsidaryta jau aštuntoji personalinė tapytojo Romano Averincevo tapybos paroda „Kelionė į tuštumą“.

Menotyrininkas Algis Uždavinyis yra rašęs, jog R. Averincevas demonstruoja tapybą, kuri nepretenduoja į profesionalų, estetinį statusą, tačiau išreikšia jo paties subjektyvius išgyvenimus ir atlieka savotišką terapinę funkciją, leidžiančią išvengti vidinių disonansų.

Rasos Andriušytės nuomone, autoriui būdingos groteskiškos figūros, linksmumo ir nervingo sarkazmo mišinys (www.kamane.lt 2009 m.).

„R. Averincevas teigia, jog yra ekspresionizmo atstovas. Mėgsta ryškų koloritą, bangujančias linijas ir chaotiskus, dažnai iš tapytojo kasdienybės ir atsiminimų atsirandančius siuzetus“, – teigė Gintarė Žitkevičiūtė.

Menininko kūrybą analizavo ir

Alma Masiulionytė: „Ekspresionistinė raiška pasižymi ir tokiu skirtingai kuriančiu bei pasauli refelektuojančiu tapytoju kaip A. Andziulytės bei R. Averincevo dailė. Abiem kūrėjams būdingas paveiksluose moteris šalia vyro tampa brėstantio brutalios jėgos proveržio katalizatoriumi. Dėl tiesmukai formuojamos minties paveikslas išgyja didaktinį krūvį. Tačiau šio jauno menininko tapybos stilis ir subtilus spalvos pojūtis paveikslams teikia nepakartojamo nuoširdumo, atskleidžia skausmingą santykį su pasauliu.“

Vasario 2-ają, kai bažnyčiose šventinama namų ugnis ir graudulinės žvakės, Juozo Tumo-Vaižganto muziejuje minėtas Gabrielius Landsbergio-Žemkalnio (1852–1916) 160 metų jubiliejus. Per speigą susirinkusį nedidelę grupelę muziejaus bičiulių prisiminė žinomą to meto dramaturgą, publicistą bei aktyvų ir populiarų visuomenės veikėją. Buvo skaitomi J. Tumo-Vaižganto ir teisininko Motiejaus Čepo atsiminimai apie G. Landsbergi-Žemkalnį. Nekrologe („Lietuviai balsas“, 1916 m.) Vaižgantas apie šį XIX a. šviesuo-

lij rašė: „G. L. buvo labai karsto, nenumaldomo kraujo ir to savo temperamento kone ligi pat senatvei nenustojo. Gal jau baigė eiti 70 metų, gryna balta barzda, vaizdas, lyg Mateikos paveikslų senuo lis. Senas kūnu, palieges, dažnai susergas, dvasia tebebuvo lyg jaujas. Jam teberūpejo visa, kas tik paliečia mylimą Lietuvą ir darbą jos naudai. Tebesidžiaugė, kai girdejo kokį sutartinį darbą, nežiūredamas, kas jį dirba. Tebepyko ant srovių srovelių, už kurių galvos darbas néjo taip sparčiai, kaip jis norėjo.“ Vaižgantas ne vienam rašinyje Landsbergi apibūdina kaip šakotą asmenybę: lietuvių tautininką, agitatorą, publicistą, gabu, iškalbingą ir karštą kovotoją uz Lietuvą.

Tautinės kultūros centro darbuotoja Eglė Vindašienė priminė G. Landsbergio-Žemkalnio biografiją, o J. Tumo-Vaižganto muziejaus vedėjas Alfas Pakėnas pakomentavo čia eksponuojamą nuotrauką, kurioje 1894 m. Mintaujome, pirmoje J. Tumo darbo vietoje, įamžinti kelio į Lietuvos Nepriklausomybę tiesėjai: V. Kudirka, G. Landsbergis-Žemkalnis, J. Jablonskis, M. Lozoraitis, M. Čepas ir J. Tumas.

Savaitgalis prie televizoriaus

Linksmi ir tragiški suaugusių žmonių žaidimai

Gediminas JANKAUSKAS

1972 m. Miuncheno olimpiados metu Palestinos teroristų grupė „Juodasis rugėjis“ nužudė vienuoliuką Izraelio sportininką. Tuometinė Izraelio ministrė pirmmininkė Golda Meir palaimino „Mosado“ agentus vykdyti keršto akciją ir paskelbė mirties nuosprendį tokiam pat skaičiui su teroro aktu susijusių palestiniečių.

Šią istoriją režisierius Stevenas Spielbergas pasakoja filme „Miunchenas“ (ketvirtadienis, 21.30 val., TV6). Tai ne vien istorines realijas kruopščiai atkurianti drama. Finale Niujorko panoramaje regime dar „gyvus“ brolius dvynius – Pasaulinio prekybos centro dangoraižius. Taigi autorai aiškiai nubréžia perspektyvą, nenumaldomai vedančią link dar vieno ir kol kas šiurpiausio modernaus teroro epochos įvykio.

Ir ši kartą S. Spielbergas neapsineina be moralo. Iš praeities žinome, kad pasmerktieji sulaukė žiauraus (politikai tokiai atvejais sako „adekvataus“ arba „simetriško“) atpildo. Šūvis Romoje, sprogimas Pa-

ryžiuje, tikros skerdynės Beirute, Atėnuose, Ispanijoje... „Teroristinio turizmo“ geografija plečiasi, o iš pirmų planų vis ryškiu iš siužeto gelmių kyla svarbiausia mintis: ar akrai vykdomas Senojo Testamento šukis „Akis už akį!“ nepaverčia kilnus keršto dar vienu amoraliu nusikaltimu.

Šarūno Barto kūrybos retrospektyvą tėsią „Koridorius“ (ketvirtadienis, 21.40 val., LTV2).

Sunku tiksliai įvardyti, kokių žanru

apiplėzimus būtų galima pritaikyti šiam filmui. Po „Trių dienų“, matyt priės savaitę, Š. Bartas žengia dar vieną didelį žingsnį „grynojo“ vizualinio kino link. Slogi ir nerimastinga filmo atmosfera audžiamai iš vaizdinėti, prisiminimų, rūko ir kažkokioje gretimoje realybėje vos girdimų garsų.

Kriminalinė drama „Amerikos gangsteris“ (penktadienis, 22.55 val., LNK) prasideda 1968-ųjų vaizdais. JAV visuomenė drasko socialiniai prieštaravimai, hipų judėjimas arėja prie niūraus saulėlydžio, šalis vis giliau klimpsta į gėdingą karą Vietnamo, o gangsteriai visai su-

įžulėja. Kai Harleme netikėtai miršta vietinės mafijos bosas, jo vietą ryžtingai užima velionio vairuotojas Frenkas Lukasas. Tylus ir visuotinės pastaugus vyrukas greitai į savo rankas perima visą kriminalinį verslą, o nepatenkintuosių nutildo keiliomis itin žiauriomis akcijomis. Vėliau jis sumano gabenti į Ameriką narkotikus Vietname žuvusių karievių karstuose.

Nepaisant klaudinancio pavadinimo, „Nepakenčiamas žiaurumas“ (penktadienis, 23.00 val., TV3) yra visai ne trileris, o komiška melodrama, kurią sukūrė broliukai Joelis ir Ethan Coenai. Prabangų vilų ir spindinčių viešbučių pasaulyje likimas suvedė vieną kito virtus avantiūristus. Gražuolė Merilina (aktoriė Catherine Zeta-Jones) turtuolių aplinkoje ieško patiklių milijonierių, kad galėtų juos be didelio vargo apgauti. Kartą į žavios aferistės kerų tinklus pakliūva klestintis Los Andželos skyrybų advokatas Mailsas Meisis (aktorius George’as Clooney).

Režisierius Roberto Altmano filmas „Gosfordo parkas“ (šešta-

dienis, 23.30 val., LTV) savo struktūra ir pasakojama istorija labai priklauso klasikinį Jeano Renoiro šeštadvirų „Žaidimo taisyklės“. 1932 m. lapkritį seras Viljamas Makordlas ir jo žmona Silvija į savo puikų Gosfordo parką pakviečia pamėdzioti nemažą pulką artimiausią draugų ir pažiūtamų. Ko tik tarp jų nėra! Vienoje kompanijoje atsiduria kilmingsi britų aristokratai, Pirmojo pasaulinio karo dalyvis, anglų kino žvaigždės ir itakingu amerikiečių produseriai. Turtinges svečius lydi tarnai, pasiryžę tenkinantį visus savo ponų kaprizus. Tačiau kai kurie neramūs ženkli vis dažniau primena, kad ne viskas čia gražu, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio. Tragiškos kulminacijos ilgai laukti nereikės.

Fantastinių ir veiksmo filmų gerbėjai džiaugiasi kasmet modernėjančiais kompiuteriniais efektais ir anksčiau neregėtomis galimybėmis vaizduoti virtualią erdvę. Nepatinėkai tai tik kino žvaigždėms, kurios jau ne kartą protestavo prieš aukštutų technologijų išsigalėjimą kine. Garsenybes nesunku suprasti: ma-

tyt, netoli ta diena, kai gyvus aktorių išstums jų virtualūs antrininkai, o ilgai gyvavusiai „žvaigždžių sistemai“ bus suduotas mirtinas smūgis. Panašią situaciją modeliuoja režisierius Andrew Niccolas „Simumoje“ (sekmadienis, 12.20 val., LNK). Tai cinizmo nestokojanti Holivudo satyra, kurioje, atsibodus keisti kino žvaigždžių kaprizus, produserių ir režisierų Viktorui Taranskui (aktorius Alas Pacino) pavyko sukurti virtualią aktorę. Ji nekreikalauja didelių honorarų ir nepriekaištingai vykdo bet kokį nurodymą.

Baigsiame dar vieną savaitę žiūrėdami Lietuvoje 1967 m. sukurtą subtilią lyrinę komediją „Suaugusių žmonių žaidimai“ (sekmadienis, 23.45 val., LTV). Dvi filmo novelės sukurtos pagal prozininką A. Pociaus ir R. Kašausko apskrymus. Abi istorijas sieja Regimanto Adomaičio suvaidintas vairuotojas Bronius: pirmoje novelėje aktorius pasirodo epizode, antrojoje jis jau pagrindinis herojus. „Pirmojo žaidimo“ intrigą sudaro skandalinė kolizija – kunigas pabėga su prasigėrusio vargonininko žmona. „Antrajame žaidime“ kaimo donžuansas pasiklysta tarp trijų jam patinkančių moterų.